

lev

LEV BLADET NR. 8. DECEMBER 2017

**LEV er blevet
trøjesponsor for
håndboldhold**

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

6

**KLAPjob lever
videre i mindst
halvandet år**

12

LÆS OGSÅ

**ULF: Retten
til egen bolig
skal bevares**

»Alle har ret til et fedt højskoleophold«

Her bliver
ALLE
set og hørt

Venskaber, oplevelser og udfordringer

Slanke- linjen

Livsglæde
Spis sundt
Dyrk sjov motion

Den praktiske linje

er bl.a.
Have og Natur
Cykelværksted
IT- og
medieværksted

STU

Klar til at flytte
hjemme fra
Leve sundt og
selvstændigt

Højskole er også

Friluftsliv
Musik · Drama
Billedkunst

Djurslands Folkehøjskole

En højskole for alle · også for udviklingshæmmede

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 · Tirstrup · 8400 Ebeltoft · Telefon: 87 52 91 20 · post@djfh.dk

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** - Kom så politikere - det er nu, der skal handles
- 6 Tillykke til KLAPjob** – Projekt forlænget i halvandet år
- 12 Nej tak til tvangsflytning** – ULF-medlemmer tager skarpt afstand fra, at retten til egen bolig forringes
- 14 Konference**
– Både aktivister og forvaltninger kan lave epokegørende udvikling
- 18 LEV er blevet trøjesponsor for håndboldhold**
- 21 Organisationsprojekt** – LEV til "serviceeftersyn"
- 22 2017** – om året der gik i LEV
- 28 Ny bog om aktivisten Christian Bonde**
– Fejlanbragt i åndssvageforsorgen i 26 år
- 32 En sanselig vej til sundhed** – Måltidets rolle i botilbud
- 37 Det skrev vi for otte år siden** – KLAP
- 39 Generalforsamlinger i LEVs kredse i 2018**
- 43 Ny undersøgelse** – Mennesker med handicap griner 6,3 gange om dagen
- 45 LEV nyt**
- 46 Styr på valget** – Seks unge med udviklingshæmning var valgtiforordnede i København
- 47 Kort nyt**

Nål i maven - eller simpel blodprøve?

Under overskriften 'Snart slut med at stikke i moderkagen ved risiko for Downs Syndrom' skriver Dagbladet Ringkøbing-Skjern den 6. november, at man fra 2018 på midtjyske hospitaler vil begynde at erstatte moderkagebiopsier med en simpel blodprøve, når barnet skal tjekkes for kromosomfejl. Ønskescenariet er helt at slippe for biopsien.

Mange gravide venter spændt på resultatet af den nakkefoldscanning, som alle tilbydes i uge 12.

Det er en test, som viser, om fosteret er i risikogruppen for at udvikle eksempelvis Downs Syndrom.

Hvis scanningen viser forhøjet risiko, skal der tages en moderkageprøve, hvor en nål føres ind og hiver en vævsprøve med tilbage. Biopsien giver et helt sikkert svar, men medfører en risiko for ufrivillig abort på 0,2 procent. Snart kan en simpel blodprøve muligvis afløse moderkagebiopsien. I forbindelse med et forskningsprojekt får gravide på flere af Region Midtjyllands hospitaler allerede nu tilbudt testen (altså den simple blodprøve), og fra 2018 skal blodprøven indføres som en del af den kliniske hverdag i hele Region Midtjylland, så metoden kan blive afprøvet i stor skala.

"Testen har et stort potentiale. Den kan finde fostre med Downs syndrom, men også mindre kromosomafvigelser, som kan medføre svære syndromer", siger Ida Vogel, der er overlæge på Klinisk Genetisk Afdeling og Center for Fosterdiagnostik på Aarhus Universitetshospital.

Der vil formentlig gå nogle år, før man – eventuelt – helt kan gå bort fra moderkagebiopsierne; men målet er, at den nye blodprøvetest med tiden skal være et fast tilbud til alle gravide, som dermed ikke længere skal have en lang nål ført ind gennem maveskindet tæt på deres foster.

Bogen for unge med særlige behov

Det er titlen på en bog, som forlaget KSI netop har udsendt. Undertitlen er "fra grundskolen til voksenlivet", og i bogen kan man læse om de muligheder, man har, hvis man ikke kan gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Det kunne for eksempel være en STU.

Desuden behandles emner som rådgivning, job- og fremtidsmuligheder i flex- og skånejob eller job i enten beskyttede værksteder eller socialøkonomiske virksomheder samt hjælpemidler til dagligdagen og undervisningsbrug.

Bogen for unge med særlige behov
Forlaget KSI
Pris kl. 149,-

LÆS MERE OG BESTIL BOGEN PÅ KSI.DK

Erhvervsmand skal stå i spidsen for Handicaprådet

Erhvervsmanden Dan Boyter er udpeget som ny formand for Det Centrale Handicapråd fra nytår. I mere end 25 år har han været en del af Pressalit, der laver hjælpemidler til handicappede. Blandt andet som direktør og ejer. Han er også ansvarlig for Pressalits hovedsponsorat af Parasport Danmark. Derudover har han erfaring med tillidsposter indenfor det sociale område.

Han overtager posten efter Anette Laigaard, der har valgt at forlade posten af personlige årsager. Det skriver Børne- og Socialministeriet i en pressemeddelelse.

Og det er netop erfaringer, der er i fokus, når børne- og socialministeren begrunder valget af Boyter:

"Dan Boyter har som direktør evnet at samarbejde bredt og konstruktivt, og han har sat fokus på virksomheders sociale ansvar. Det er præcis de kompetencer, jeg gerne vil have hos formanden for Det Centrale Handicapråd," siger Maj Mercado i pressemeddelelsen.

Selv udtaler Boyter, at han er bæret over at blive valgt som formand, og han ser også selv sine erfaringer som en styrke:

"Det er en udfordrende rolle, hvor der er en stærk kobling til de erfaringer, jeg har med både fra virksomhedssiden og fra mit engagement i sociale organisationer. Der ligger en vigtig opgave foran os i at finde frem til de vigtigste temaer på handicapområdet for de kommende år, og jeg ser frem til at samle medlemmernes kræfter og kompetencer i et bredt samarbejde, der skal sikre de bedst mulige rammer for mennesker med handicap," siger han i pressemeddelelsen.

AF ANNI SØRENSEN,
LEV'S LANDSFORMAND

Kom så politikere – det er nu, der skal handles

Måske er der spæde tegn på en stigende lokalpolitisk erkendelse af, at grænsen for hvor meget, der kan spares på handicapområdet, er nået. En flot indsats fra blandt andre LEVs lokale frivillige har mange steder skabt fokus og aftvunget løfter om genopretning. Men træerne vokser selvfølgelig ikke ind i himlen, og den overordnede styring fra regeringen peger stadig i den helt forkerte retning.

Ved årsskiftet tiltræder de nye kommunalbestyrelser i landets 98 kommuner. Det sker oven på en kommunalvalgkamp, der som sædvanlig var præget af en lang række forskellige emner – alle med en klar lokal vinkel.

Jeg sidder tilbage med det indtryk, at handicapområdet generelt – og vilkårene for mennesker med udviklingshæmning i særdeleshed – har været på en hel del af lokalvalgenes dagsordener. Måske ikke helt så meget, og måske ikke helt så mange steder, som vi kunne ønske os – men omvendt, hvornår er det nogensinde tilstrækkeligt?

Jeg kan i hvert fald konstatere, at ved dette kommunalvalg er der blevet gennemført mange lokale LEV- og DH-valgarrangementer med fokus på handicapområdet. Her er partiernes kandidater både blevet stillet til ansvar for deres hidtidige prioriteringer – og er blevet afkrævet en holdning til, hvordan der fremover skal prioriteres.

Det er jo svært at opgøre den slags, men mit indtryk er, at noget peger i en positiv retning. På tværs af partiskel har valgkampen flere steder vist en bred erkendelse af, at der er blevet skåret voldsomt ned på hjælpen til mennesker med udviklingshæmning i de sene-

ste mange år. Og en erkendelse af, at nedskæringerne har haft store negative konsekvenser for de berørte mennesker.

Det kan være, når en ung kvinde med udviklingshæmning fortæller om, hvordan det har været at blive tvunget rundt i årelange udsigtsløse afklaringsforløb i stedet for at blive tilkendt en førtidspension. Eller når en far fortæller, hvordan hans datter ikke længere får den nødvendige hjælp til basal hygiejne i det bosted, hvor hun bor. De helt personlige fortællinger fra borgere og deres pårørende, som typisk er en del af disse valgmøder, synes at gøre et stort indtryk på politikerne.

Erkendelsen har i flere af debatterne ført til politiske løfter om, at der i den kommende fireårs periode skal prioriteres flere ressourcer til handicapområdet. Ikke mindst indsatsen for børn, unge og voksne med udviklingshæmning trænger til en prioritering. Ved et LEV valgmøde i Odense svarede samtlige politikere – fra Enhedslisten over De Radikale til Liberal Alliance – eksempelvis entydigt ja til, at det skal være slut med

nye sparerunder, og at der skal tilføres flere midler til handicapområdet.

Kandidaternes gode viljer og pæne løfter skal selvfølgelig omsættes til konkret handling. Ellers er det jo blot bedrag.

Den tilsyneladende lokale velvilje er imidlertid udfordret af den overordnede styring af kommunerne. Deres rammer lægges nemlig fast i et årligt forhandlingsspil mellem regeringen og KL, og her er

tonen præcis den samme, som vi har set de seneste mange år. Falske påstande om, at økonomien på handicapområdet er umulig at styre, begrundet det ene forslag om forringelser efter det andet – senest planerne om at forringe retten til egen bolig for mennesker i botilbud.

Det viser, at vi i LEV står over for en kompleks og udfordrende opgave i de kommende år – både lokalt og nationalt. Men jeg håber og tror, at vi er klar til opgaven. Det er vi ganske enkelt nødt til at være.

Kandidaternes gode viljer og pæne løfter skal selvfølgelig omsættes til konkret handling. Ellers er det jo blot bedrag.

LAD OS SIGE TILLYKKE TIL KLAPJOB

AF MORTEN BRUUN ■

Alle – lige fra LEV-formand Anni Sørensen til den KlapJob-ansatte Joan Rasmussen – glæder sig over, at årets SATSpulje-aftale sikrer et af LEVs flagskibe overlevelse

- Jeg er meget, meget glad.

Sådan lød den helt spontane kommentar fra Anni Sørensen, da partierne bag Folketingets SATSpulje midt i november blev enige om at forlænge bevillingen til Projekt KlapJob.

Som formand for Landsforeningen LEV havde Anni Sørensen nemlig været ret spændt på, om politikerne ville holde liv i KlapJob, som er et af LEVs flagskibe. Det ville de. Og derfor var Anni Sørensen glad:

- Indtil nu har KlapJob hjulpet flere end 2.500 borgere med udviklingshæmning og andre former for kognitive handicap

med at finde et job. Det nye SATS-forlig betyder, at vi kan blive ved med at give en chance til de mennesker, der brændende ønsker sig en plads på arbejdsmarkedet, siger Anni Sørensen.

I første omgang er bevillingen forlænget i halvandet år og udløber med udgangen af juni 2019. Umiddelbart er det ikke lang tid – men bag den aftale skjuler sig en vigtig detalje. SATSpulje-partierne har nemlig aftalt, at de i efteråret 2018 – i forbindelse med

næste års finanslovsforhandlinger – skal finde en model for, hvordan projekter som KlapJob sikres en 'længerevarende finansiering'.

- Det er et fantastisk signal, politikerne sender med den aftale. Her fortæller de nemlig, at de virkelig ser hele det her område i et længere tidsperspektiv. Og det kan vi selvfølgelig kun være tilfredse med, siger Anni Sørensen.

Kan vi ligefrem sige, at KlapJob er kommet for at blive?

- Nej, så tager vi munden for fuld. Lad os i første omgang nøjes med at sige tillykke til KLAPjob.

ALLE SKAL MED

I virkeligheden kom den gode nyhed ikke som en voldsom overraskelse. I hvert fald var der stor opbakning til KLAPjob og projektets resultater, da LEV i september inviterede til konference på Christiansborg. Her deltog tre centrale folketingsmedlemmer – Venstres Hans Andersen, Dansk Folkepartis Karina Adsbøl og socialdemokraten Orla Hav. "Vi kan jo se, at det kan betale sig at hjælpe folk i beskæftigelse. Og så må den næste bevillingsperiode bruges på at finde ud af, hvordan KLAP-ideen forankres," lød det således fra Hans Andersen, da han på konferencen – ganske præcist – forudså forhandlingsresultatet. Men forliget skulle altså i hus først. Og da det var en realitet, lagde han – ligesom Anni Sørensen – ikke skjul på sin glæde.

"Jeg er utroligt tilfreds med, at vi med SATSpuljen fortsætter vores arbejde med at få borgere på kanten af arbejdsmarkedet i job. Det er netop i de gode tider, at vi har chancen for at få alle med," lød det blandt andet fra Hans Andersen.

GEJST OG MOTIVATION

I Landsforeningen LEV er KLAPjobs daglige leder, Claus Bergmann Hansen, selvsagt også voldsomt tilfreds med den anerkendelse af projektet, der ligger i SATSpulje-forliget.
- Det giver selvfølgelig endnu mere gejst og motivation, når otte partier enstem-

ligt bakker op om ideen – og samtidig siger, at det nu handler om at finde ud af, hvordan et projekt som vores får endnu mere fast grund under fødderne. Ud over at vi nu fortsætter vores daglige arbejde og bliver ved med at formidle job til udsatte borgere, kaster vi os også over opgaven med at finde en fremtidig model for KLAPjob, siger Claus Bergmann Hansen.

JOAN PÅ BARRIKADERNE

Den gode nyhed blev naturligvis også godt modtaget af dem, det hele handler om. I hvert fald reagerede den 51-årige førtidspensionist Joan Rasmussen også med begejstring, da LEV Bladet fortalte hende, hvad politikerne var blevet enige om.

- Det er jeg rigtig, rigtig glad for. Jeg har jo været lidt nervøs for, hvordan det ville gå, siger Joan Rasmussen, der er ansat i KLAPjob som servicemedarbejder på

Rederiet Færgeren i Rønne på Bornholm. Hun deltog også i konferencen på Christiansborg, hvor hun var inviteret til at fortælle om sit job som servicemedarbejder – og hvor meget det betyder for hende at have skiftet hverdagen på et beskyttet værksted ud med en arbejdsplads.

Joan Rasmussen nøjedes dog ikke med at berette om sin hverdag. Pludselig greb hun nemlig mikrofonen og afleverede en opsang til politikerne. Bramfrit erklærede hun blandt andet, at de skulle tænke sig godt om, når de

afgjorde KLAPjobs fremtid.

- Jeg er glad for, de lyttede, siger Joan Rasmussen nu og tilføjer:

- Hvis KLAP får brug for mig en anden gang, skal de bare sige til. Jeg er klar til at gå på barrikaderne og kæmpe for KLAP igen.

FAKTA

SATSpulje-aftalen blev indgået 11. november, og i perioden 1. januar 2018 til 30. juni 2019 er der afsat i alt 75,9 millioner kroner til det område, der hedder 'Flere borgere på kanten af arbejdsmarkedet i job'. Ud over Landsforeningen LEVs KLAPjob tæller puljen seks andre private projekter. KLAPjob har i alt fået bevilget 15,5 millioner kroner – fordelt med 10,3 i 2018 og 5,2 i 2019.

Det er Venstre, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti, der står bag forliget.

Historien om Kasper Kam Pedersen er også historien om KLAP-projektet. For seks år siden var den unge fynbo blandt de første KLAP-ansatte herhjemme, og efter et højskoleophold fik han – efter eget ønske – et skånejob på et plejehjem

Kasper, for seks år siden, hvor han kørte rundt med sin gamle chef brugsuddeler Edi Frederiksen.

Foto: Jan Sommer

DET KØRER STADIG FOR KASPER

Vi skruer tiden tilbage til juni 2011. Til Dagli' Brugsen i Harndrup. En fin lille forretning på Vestfyn, hvor brugsuddeler Edi Frederiksen regerer og skaber god stemning.

Det nyder Kasper Kam Pedersen godt af. Han er 20 år, svagsynet, udviklingshæmmet og på førtidspension – og han bor hjemme hos sine forældre i nabolandsbyen Sletterød. Men fire dage om ugen møder han i Dagli' Brugsen og bruger fire timer på at sætte varer

på hylderne, sortere frostvarer, pakke brød og kager og køre pap i pappreseren.

Og det gør Kasper, fordi Edi Frederiksen har sagt ja til at ansætte ham i et skånejob, der – efter et kort praktikforløb – er skruet sammen, så det matcher Kaspers evner. Han kan godt lide jobbet. Han er glad for kollegerne. Og det gør ham lidt stolt, når kunderne henvender sig til ham for at få hjælp til at finde varer i butikken.

- Det er godt at arbejde her i Brugsen, og jeg kan altså godt lide, når folk gerne vil snakke med mig, sagde Kasper, da LEV Bladet mødte ham for godt seks år siden.

ARBEJDER PÅ PLEJEHJEM

Nu har vi mødt ham igen. For historien om Kasper er i høj grad også historien om KLAPjob – eller Projekt KLAP, som det hed, da Kasper i 2010 hørte om muligheden og fik sin mor til at kontakte en KLAP-konsulent.

Med konsulentens bistand blev aftalen med Dagli' Brugsen en realitet, men Kasper forlod selv arbejdspladsen efter et års ansættelse for at tage på højskole i Odder. I dag – mere end seks år senere – er han vendt hjem til Fyn og har fået egen lejlighed i et støttet kompleks i Gelsted.

Og så er han tilbage på arbejdsmarkedet. To dage om ugen arbejder han på Friplejehjemmet Lillebælt, og ligesom i de gamle dage i Dagli' Brugsen nyder han jobbet.

Nu har Kasper fået en ny chef at køre rundt med, nemlig forstander Bente Kampmann.

Foto: Claus Bonnerup

- Det betyder bare så meget at have noget at stå op til, siger Kasper Kam Pedersen.

VI SATTE DET I SYSTEM

Da han fik jobbet i Brugsen, var KLAP stadig i gang med sin første periode – efter at projektet var begyndt at tage form i 2009. Ideen udsprang af den lov om den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (STU), som Folketinget havde vedtaget i 2007. Den var møntet på 18-25-årige med særlige behov – og derfor var det første KLAP-projekt udelukkende målrettet unge udviklingshæmmede under 25 år. Vel at mærke unge med bopæl vest for Storebælt. Men allerede på det tidspunkt havde LEV fornemmet, at ideen kunne vokse sig stor.

"Målsætningen vil være, at der med KLAP-projektet er skabt en bevidsthed om det samfundsmæssigt fornuftige i at engagere alle dem, der gerne vil ud på det ordinære arbejdsmarked. Kommunerne vil med deres aktive deltagelse erfare, at behovet for beskyttede værkstedspladser ikke vil være af samme dimension," hed det således første gang, Landsforenin-

gen LEV søgte – og fik – SATSpuljemidler til projektet.

Her gjorde LEV også opmærksom på, at ideen sådan set ikke var ny. Landet over var der lokale eksempler på, hvordan det var lykkedes at få udviklingshæmmede ud på det ordinære arbejdsmarked. - Forskellen var, at vi med Projekt KLAP begyndte at sætte det i system og udvikle metoder, der kunne bruges over hele landet, fortæller LEVs formand, Anni Sørensen.

KLAP OVER HELE LANDET

Anden fase af KLAP blev indledt i 2012, hvor projektet både blev landsdækkende og favnede alle voksne med udviklingshæmning uanset deres alder. Og samtidig begyndte KLAP at indgå samarbejdsaftaler med landsdækkende kæder.

Silvan, Dansk Supermarked, Matas, REMA 1000, McDonald's, Irma, Steen og Strøm, Rederiet Færgen og Danske Diakonhjem var nogle af de virksomheder, der landet over tilbød udviklingshæmmede job som servicemedarbejdere.

Kasper's mor:

"Kasper er så velformuleret, at han kan 'snyde' første gang, folk møder ham. Men ligesom langt de fleste andre i hans situation skal han for eksempel have meget præcise instruktioner. Så det har været fantastisk at se, hvordan en relativt lille arbejdsplads i vores eget lokalsamfund har løftet opgaven."

Sådan lød det, da Trine Kam Pedersen for seks år siden indviede LEV Bladet i sin glæde over det skånejob, hendes søn Kasper havde fået i den lokale brugs.

I dag gentager hun nærmest sig selv, når hun vurderer sønnens nye arbejdsplads i Middelfart.

- Plejehjemmet har været helt enestående til at håndtere Kasper. Et stykke tid efter sin ansættelse havde han en periode, hvor han ikke havde det godt. Hverdagen var lidt svær, men plejehjemmet tog hånd om det og hjalp ham. Det betød bare så meget for os som pårørende. Vi er vildt imponerede og taknemmelige for, at der findes den slags arbejdspladser, siger Trine Kam Pedersen.

Kasper Kam Pedersen i samtale med en af beboerne på Fripleshjemmet Lillebælt.
Foto: Claus Bonnerup

Kaspers chef:

Det kan godt være, Kasper Kam Pedersen er ansat i skånejob på Fripleshjemmet Lillebælt. Det betyder dog ikke, at der ikke stilles krav til ham. Og dem får han hjælp til at efterleve af blandt andre forstander Bente Kampmann.

- Kasper prioriterer selv en del af opgaverne, og det er han god til. Han har en god fornemmelse for, hvor der er brug for en ekstra hånd. I den forbindelse kan han godt glemme, at han faktisk har en opgave, han skal udføre. Nemlig at kørestole og rollatorer bliver gjort rene. Og så må vi hjælpe Kasper med at justere planerne, så han får udført sine faktiske opgaver, siger Bente Kampmann, der bruger eksemplet som et billede på, at Kasper bliver behandlet som enhver anden medarbejder – ud fra de forudsætninger, han har.

Fripleshjemmet Lillebælt hører under Danske Diakonhjem og er en af KLAP-jobs faste samarbejdspartnere. Her arbejdes der ud fra det kristne menneskesyn – og begreber som rummelighed, ligeværdighed og plads til alle kendetegner arbejdspladsen. Derfor er det ikke tilfældigt, Kasper har fået jobbet.

- En af de rigtig fine ting ved modellen er det praktikforløb, det hele starter med. Her er der god plads til at finde ud af, om "vi" passer sammen – og hvordan et muligt job skal skrues sammen.

- Men jobbet er ikke kun en god ide for Kasper. Vores ønske om rummelighed betyder også noget for arbejdspladsen, medarbejderne og beboerne, siger Bente Kampmann og tilføjer:

- Vores menneskesyn er ikke bare noget, der står i en folder – Vi udlever det rent faktisk.

Og med KLAP 3 voksede målgruppen til også at tælle alle med udviklingshæmning, autisme, spasticitet, epilepsi, muskelsvind, erhvervet hjerneskade eller andre former for kognitive handicap. Betingelsen for at få et skånejob gennem KLAP var 'blot', at man havde lyst til et job – og var på førtidspension.

Samtidig lykkedes det også at få offentlige arbejdspladser som samarbejdspartnere. Region Midt og Vesthimmerlands Kommune var blandt de første, der indgik faste aftaler med KLAP. Og senest har Norge fattet interesse for KLAP og undersøger muligheden for at importere ideen.

- Vi oplevede det selv som en milepæl, da vi i efteråret 2015 havde opnået at få 1.000 borgere ansat i et skånejob. Det markerede vi med vores første store konference, som blev holdt i Odense. Der var både arbejdsgivere og andre samarbejdspartnere som for eksempel jobcentre tilstede, men det største var trods alt at se, hvordan tæt på 300 af vores KLAP-ansatte fra hele landet foldede sig ud og var med at skabe en fantastisk dag, mindes projektleder Claus Bergmann Hansen.

SAVNEDE EN ARBEJDSPLADS

I dag er det lykkedes KLAPjob at få flere end 2.500 borgere ansat i individuelt tilrettelagt beskæftigelse. Der er hele tiden tæt på 200 ledige stillinger på jobnet.dk. Og projektet betragter i dag sig selv som en landsdækkende arbejdsformidling for borgere med særlige behov.

Men vokseværket til trods er selve grundideen intakt. Det understreger

den nu 26-årige Kasper Kam Pedersens historie.

- Da jeg for tre år siden var færdig med højskolen og flyttede ind i min egen lejlighed, fik jeg plads på et beskyttet værksted i Middelfart. Men jeg kunne ret hurtigt mærke, at jeg havde mere lyst til at være på en arbejdsplads igen, fortæller Kasper.

Sammen med sin mor henvendte han sig endnu en gang til KLAP, som anbefalede Fripleshjemmet Lillebælt i Middelfart. Og med hjælp fra kontaktpersonen på det beskyttede værksted kom Kasper i ulønnet praktik på en arbejdsplads med 40 ældre beboere og en masse søde kolleger.

- Jeg arbejder otte timer om ugen og bruger især tiden på at dampe kørestole og rollatorer. Men jeg har også andre opgaver. For eksempel makulerer jeg papir. Og så er der selvfølgelig kollegerne. De er søde, og det er rart at være sammen med dem, siger Kasper.

Nu har han været ansat i godt to år. Og han er så glad for stedet, at han ikke kan holde sig væk, når han har fri. En dag om ugen dukker han op som frivillig besøgsven og bruger nogle timer sammen med beboerne.

- Det er godt for både dem og mig. De sidder måske og er lidt ensomme, og jeg kommer ud af min lejlighed. Så det går begge veje, siger Kasper og tilføjer:
- De er meget ældre end mig, men det er så fint at sidde og høre deres livshistorier.

Men de vil også gerne høre dig fortælle?

- Ja...

kolding havn

nøglen til grøn transport

Jens Holms Vej 1 • 6000 Kolding
Tlf. 7550 2066 • www.koldinghavn.dk

V.J. KABEL APS

Islandsvej 5 - 7900 Nykøbing M - Tlf. 9714 1822

E-mail: jj@vj kabel.dk • www.vj kabel.dk

Jeg har ikke valgt at være handicappet

Jeg leder efter en løsning
der gør mig uafhængig

*Vi giver handicappede
et mere uafhængigt
hverdagsliv*

FACEBOOK • TWITTER • EMAIL

HOME BANKING • KØRESTOLSKONTROL

tkst-technology.dk

REHABILER specialindretning

Vi tror på, at den største tryghed opnås, ved at du som chauffør kan få alt det, du har brug for ét sted. Som en del af Autohuset Vestergaard A/S kan vi i Rehabiliter specialindretning sørge for, at dit transportmiddel ikke bliver en del af de udfordringer din hverdag måtte have.

Rehabiliter Vejle | Flegmade 18 • 7100 Vejle
Rehabiliter Odense | Hestehaven 1 • 5260 Odense S
Rehabiliter Nærum | Nærum Hovedgade 1 • 2850 Nærum

25 ÅRS ERFARING

I AT SÆLGE BUSSE TIL INSTITUTIONER, PLEJEHJEM OG HANDICAPPEDE

Vi er autoriseret forhandler af 11 forskellige bilmærker, så ring og book en tid hos en af vores salgskonsulenter. Og husk at med din bevilling har du frit valg til at vælge hvem der skal opbygge din handicapbil.

BESØG VORES
WEBSITE
PÅ
REHABILER.DK

og find os på
facebook!

Nej tak

AF ARNE DITLEVSEN OG THOMAS GRUBER ■

Medlemmer af Udviklingshæmmedes Landsforbund, ULF, finder det ret mærkeligt, at regeringen og KL vil forringe retten til egen bolig, hvis man bor i et botilbud eller almen bolig

til tvangsflytning

Skal det være nemmere for kommunen at flytte mennesker med handicap fra deres bofællesskab eller botilbud? Det spurgte vi en række af deltagerne på ULF's landsmøde om på baggrund af regeringens og KL's planer om netop at indskrænke retten til egen bolig.

Svaret var entydigt NEJ!

Konkret har regeringen med aftalen lovet kommunerne, at de skal kunne indskrive et midlertidighedskrav i boligdokumenter eller lejekontrakter for borgere i botilbud eller almene boliger. Hvis behovet for hjælp ændres, vil kommunerne have lov til at opsiges borgeren fra sit hjem og henvise til – eller ligefrem tvangsflytte til – en anden bolig. Det ønske afviser ULF-landsmødedeltagerne – og kalder det både skræmmende, skidt og diskriminerende.

FORARGELSE

Flere af ULF'erne havde allerede hørt om de bekymrende bolig-planer, mens andre fik en forklaring undervejs. Det var tydeligt, at der blandt deltagerne var stor forundring – og forargelse – over, at ens boligrettigheder skal være dårligere end andres, blot fordi man har brug for hjælp.

Kim Sørensen, Svendborg, siger for eksempel: "Jeg synes ikke, at kommunerne skal blande sig i, hvor folk bor. Hvis de har lyst til at bo, hvor de bor, synes jeg ikke, at de skal blande sig." Samme vinkel anlægger Lars Beckdal fra Holbæk: "Jeg skal ikke have nogen til at komme og bestemme, hvor jeg skal bo. Det har jeg ikke lyst til. Det vil jeg sgu selv have lov til at bestemme."

Flere af ULF'erne ser forslaget om

at forringe lejerettighederne som rendyrket diskrimination af mennesker med handicap: Jette Tastesen fra Esbjerg, næstformand i ULF, mener, at man derved fratager mennesker med udviklingshæmning en del af retten til at bestemme over sin egen tilværelse på linje med andre: "Jeg synes, at det er diskriminerende, at de må flytte borgere med handicap, hvor de kan skrive i lejekontrakten, at de har ret til at flytte borgerne, selv om det burde være selvbestemmelse for eget liv."

ULF's genvalgte formand, Lars Gjermadsen, ser også forslaget som en forringelse af rettigheder: "Boligforslaget er meget dårligt for de fleste. Det fjerner en rettighed til at have sin egen bolig."

Der er flere, som er krænkede over det

signal, som regeringen og KL sender til mennesker med udviklingshæmning og andre, som har brug for hjælp i hverdagen. "Vi har ret til at bestemme, hvor vi gerne vil bo, og bo sammen med dem, vi vil bo sammen med. Og vi vil ikke bare flyttes rundt med," siger Lisbeth Jensen fra Horsens eksempelvis. Lisbeth er i dag æresformand for ULF. Samme melding kommer fra Svend Erik Petersen fra Oure: "Det er skræmmende at tænke på, at man bare kan komme og pege en ud og sige 'du skal flytte derhen', uden at man kan gøre noget".

VIDEO

Interviewene om økonomiaftalens boligforslag er samlet i en kort video, som LEV og ULF har udgivet i fællesskab. En række andre deltagere på ULF-landsmødet end ovenstående medvirker og giver deres uforbeholdne holdning til forslaget.

Håbet er, at videoen vil vise politikerne på Christiansborg, at det er for langt ude at forringe retten til egen bolig på grund af ren økonomistyring. Både på det rent principielle og det helt konkrete niveau er det voldsomt diskriminerende over for mennesker, som har brug for hjælp i deres hverdag. Planerne skal stoppes nu, og derfor afrundes videoen også med et klart budskab fra ULF og LEV: "Sig NEJ til regeringen og KL's planer om at forringe mennesker med handicaps ret til deres egen bolig."

Vi har ret til at bestemme, hvor vi gerne vil bo, og bo sammen med dem, vi vil bo sammen med. Og vi vil ikke bare flyttes rundt med.

Det er skræmmende at tænke på, at man bare kan komme og pege en ud og sige 'du skal flytte derhen', uden at man kan gøre noget.

Jeg synes ikke, at det er i orden. Vi skal selv være med til at bestemme, hvorhenne vi gerne vil bo, så kommunen skal ikke bare sige, at her må vi ikke bo.

Jeg synes ikke, at kommunerne skal blande sig i, hvor folk bor. Hvis de har lyst til at bo, hvor de bor, synes jeg ikke, at de skal blande sig.

Boligforslaget er meget dårligt for de fleste. Det fjerner en rettighed til at have sin egen bolig.

Jeg synes, at det er diskriminerende, at de må flytte borgere med handicap, hvor de kan skrive i lejekontrakten, at de har ret til at flytte borgerne, selv om det burde være selvbestemmelse for eget liv.

Jeg skal ikke have nogen til at komme og bestemme, hvor jeg skal bo. Det har jeg ikke lyst til. Det vil jeg sgu selv have lov til at bestemme.

Konference om beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud

BÅDE AKTIVISTER OG FORVALTNINGER KAN LAVE EPOKEGØRENDE UDVIKLING

AF ARNE DITLEVSEN ■

Omkring 150 deltagere var torsdag den 2. november troppet op i Kolding til LEVs konference om beskyttet beskæftigelse, dagtilbud – og vigtigheden af et dagligt miljøskifte. De kunne høre om en række projekter, der for alvor sætter fokus på inklusion og inddragelse

Konference

OM BESKYTTET
BESKÆFTIGELSE,
AKTIVITETS-
TILBUD

og miljø-
skifte

Tv.:
Brugere og pædagoger fra Vaskeriet, fortalte
om den hverdagsaktivistiske arbejdsplads.

Th.:
Lisbeth Jensen, ULF

Midt: Ib Poulsen, næstformand i LEV, var dagens mødeleder
Midten: Claus Bergmann Hansen, LEV og KLAP, og Marie Sonne, SL, under paneldebatten
Th.: Forrest Lars Gjermandsen, formand for ULF

Brian Skov Nielsen, rådmand fra Odense

Det var på mange måder de positive historiers konference, da LEV i starten af november holdt konference om fremtidens aktivitets- og samværstilbud og beskyttet beskæftigelse. For en række konkrete projekter og tiltag fra hele landet var inviteret til at give deres bud på aktiviteter og nye måder at gøre tingene på.

Fra Livskraft i Aalborg, som er en model til at få borgernes egne drømme i spil, over inddragelse af brugerne i Odense i forbindelse med prioritering af, hvad en ekstrabevilling på ti millioner kroner skulle bruges til, til en systematisk tilgang til læring i Gentofte. Spændvidden i oplæggene var stor, men de mange positive beretninger var med til at give et billede af et område med muligheder – og et område som også mange steder er i bevægelse. En bevægelse, der kan beskrives med nøgleord som udvikling, inddragelse og inklusion, selv om det selvfølgelig ikke er alle steder, at der er lige meget udvikling, hvad den afsluttende debat da også viste.

Scenen blev dog sat med et tankevækkende oplæg fra Henning Jahn fra Dansk Forsorgshistorisk Museum, der ridsede historien om udviklingen af værksteder og aktivitets- og samværstilbud op. Henning Jahn nævnte de mange fremskridt, der var sket i årtierne frem til nulerne. Herefter er mennesker med ud-

viklingshæmning begyndt at miste værdi som individer, sagde Henning Jahn – man ser på gruppen samlet og ikke på det enkelte menneske. Det resulterer i hvert fald nogle steder i såkaldte helhedstilbud, hvor man kan leve en hel tilværelse i sutsko, fordi arbejde, fritid og hjem bliver slået sammen til en enhed.

DET ANTIAUTORITÆRE VASKERI

Heldigvis bliver de truende sorte skyer også imødegået mange steder, hvad en række af oplæggene viste. Og det kan både være af løsgående aktivister, der vender tingene på hovedet fra neden, og styrede processer fra kommunale forvaltninger, der har fokus på inddragelse og inklusion.

Den hverdagsaktivistiske tilgang, sådan kalder de den selv, var repræsenteret af tilbuddet *Vaskeriet* i Brabrand uden for Aarhus. Vaskeriet er, som navnet siger, et sted, hvor der bliver vasket, strøjet, rullet og lagt tøj sammen. Det er beliggende i en boligforening i Brabrand, men da de to ildsjæle og pædagoger Pia Stabell Hjort og Katrine Knudsen besluttede at starte et arbejdstilbud for mennesker med udviklingshæmning op i et eksisterende vaskeri, havde de hverken tilladelse fra boligforening eller kommune til at gå i gang.

Den har de så fået efterfølgende, for det har jo vist sig at være et genialt projekt.

Det er ikke bare blevet en arbejdsplads for udviklingshæmmede og pædagoger – det er også blevet et lokalt inklusionsprojekt i boligforeningen, hvor Vaskeriet ligger.

Grundtanken i projektet er, at det skal fungere som en øvebane, hvor mennesker med udviklingshæmning kan blive en del af et arbejdspladsfællesskab. For medarbejderne med udviklingshæmning er det en mulighed for at arbejde på en arbejdsplads uden for de beskyttede værksteders rammer, men alligevel under kontrollerede former. Tilbuddet har også skabt et fantastisk liv i selve vaskeriet, så det nu er blevet et socialt tilholdssted for en del af beboerne i boligforeningen. De kommer simpelthen forbi for at få en kop kaffe og en snak. Så det er inklusion på flere planer.

Aarhus Kommune har også skullet lære at forholde sig til de antiautoritære ildsjæle, der har skabt Vaskeriet. Ildsjælene gider ikke kontrakter og den

slags, men det elsker kommuner jo, som Kirsten Bundgaard, chef for Voksenhandicap i Aarhus Kommune, formulerede det. Kommunen har på den anden side heller ikke ønsket at dræbe initiativet, hvorfor alle har været nødt til at give sig lidt, så kommunen kan holde lidt snor i det, der sker på stedet. De har trods alt et vist ansvar for, at det går forsvarligt for sig.

SKOVHJÆLPERNE FRA ODENSE

Et af de andre projekter, der indtog scenen i Kolding, var Skovhjælperne fra Odense. Det er en gruppe af borgere udviklingshæmning, der holder naturen ren. Her har man bestræbt sig på at skabe et lige fællesskab, hvor alle, både pædagoger og udviklingshæmmede, har samme udeuniform på. Det har skabt en følelse af at høre til for alle, et positivt fællesskab og markante løft i skovhjælpernes kompetencer. Normalisering i ordets bedste mening.

Odense var også i fokus i forbindelse med nogle store brugerinddragelses-tiltag. Det første handlede om fordeling af ti millioner kroner, som kommunen satte ekstra af til handicapbudgettet. Odense Byråd vedtog i november 2016, at handicapområdet fra 2017 skulle tilføres ti millioner kroner til ansættelse af ekstra medarbejdere. Det blev samtidig besluttet, at målgruppen selv herudfra skulle beslutte, hvordan pengene skulle bruges. 67 personer fra den samlede målgruppe af borgere med et handicap kom med input og idéer til, hvor pengene gennem tilførsel af ekstra personale bedst kunne hjælpe dem med deres drømme og behov.

Et panel på ni borgere med et handicap lavede efterfølgende prioriteringer i det omfattende materiale og kom med anbefalinger til Ældre- og Handicapudvalget om, at pengene skulle tilføres hovedområderne *mere støtte i arbejdslivet og mere støtte i hjemme- og fritidslivet*, herunder mulighed for flere aktiviteter og udflugter. Og sådan blev det. Under hele forløbet har man blandt andet haft fokus på brug af visuelle kommunikationsredskaber, så alle kunne deltage uanset handicap, og så hele processen blev så gennemsigtig som muligt.

Succesen med fordeling af de ti mil-

lioner kroner ved hjælp af brugerinddragelse bliver fulgt op på et nyt område, nemlig indretning og indhold i et nyt samværs- og aktivitetstilbud midt i Odense. En proces der i øjeblikket er i fuld gang.

LIVLIG DEBAT

Dagen sluttede af med en paneldebat, hvor rådmand i Odense kommune, Brian Skov Nielsen (EhL), næstformand i ULF, Jette Tastesen, forbunds næstformand i Socialpædagogernes Landsforbund, Marie Sonne, projektleder for LEVs arbejdsmarkedsprojekt, KLAP, Claus Bergmann Hansen, og LEVs landsformand Anni Sørensen diskuterede fremtiden for beskyttede værksteder og aktivitets- og samværstilbud.

Her sagde Brian Skov Nielsen blandt andet, at det er et vigtigt område, fordi det berører en hel masse mennesker, men han var også fortrøstningsfuld i forhold til fremtiden:

- I de to år, jeg har arbejdet med området, har jeg aldrig oplevet en større gejst, idérigdom og livsglæde end her.

Claus Bergmann Hansen fandt det positivt, at man på en række beskyttede værksteder nu arbejder mere målrettet på at skabe beskæftigelse for borgerne uden for værkstedets rammer.

Marie Sonne kunne også godt se de positive tendenser, men generelt mente hun, at der er noget helt galt med prioriteringerne i samfundet i øjeblikket. Som

eksempel nævnte hun alle de kandidat-tests, man kunne tage op til det netop overståede kommunalvalg – ingen steder blev man spurgt om sit fokus på handicap- eller udsatteområdet.

Anni Sørensen påpegede, at vi ikke må glemme dem med de største hjælpebehov i begejstringen over, hvad der kan lykkes for den lidt bedre fungerende gruppe. Hun nævnte videre, at det var skønt at høre om de mange flotte projekter, der blev præsenteret på konferencen, men at det jo også var flødeskummet på lagkagen, som var inviteret. Videre sagde hun, at det vigtigste dagens mange gode historier havde vist hende, helt basalt handlede om retten til at definere sit eget liv. Og det var noget, som vi alle kunne tage med derfra.

Jette Tastesen kom ind på brugernes rettigheder på de beskyttede værksteder – eller mangel på samme. Hun slog til lyd for, at borgerne selv kan få lov at sige op, for det har man ikke altid.

Det var forhåbentlig nogle berigede konferencedeltagere, som kunne tage hjem og tænke over, hvordan de selv kan medvirke til at udvikle de beskyttede værksteder og aktivitets- og samværstilbud. Der er i hvert fald mange veje at gå. I LEV har vi som et såkaldt fokusområde arbejdet målbevidst med konferencetemaet i det forløbne år, og det arbejde fortsætter et stykke tid endnu.

KARISE EFTERSKOLE www.kariseefterskole.dk

For elever med særlige læringsforudsætninger

KARISEUDDANNELSEN www.kariseuddannelsen.dk

STU - Helhedsorienteret særlig tilrettelagt uddannelse

FORKANTEN www.forkanten.dk
Et inkluderende botilbud

KULTURHUSET LEOPOLD www.kulturhusetleopold.dk
Beskæftigelses tilbud - Socialøkonomisk virksomhed

FLOW

& HELHEDSPÆDAGOGIK

Ideen bag "Karisefonden" er, at de 4 institutioner med udgangspunkt i fælles værdigrundlag vil danne rammen om det pædagogiske arbejde, der leder de unge fra efterskolen gennem den særligt tilrettelagte uddannelse, til et aktivt og ligeværdigt voksenliv.

Institutionernes tætte samarbejde og fælles værdigrundlag sikrer et trygt og sammenhængende flow mellem institutionerne og overgangen fra ung til voksen.

en fælles vej
til voksenlivet

”
Nye trøjer?
Fedt!

LEV er blevet trøjesponsor for håndbold drenge på Frederiksberg

Drengene på et af FIF's ungdomshold render nu rundt med LEV på maven. Og næste år har klubben besluttet at lave en indsamling til LEV

AF ARNE DITLEVSEN ■ FOTO: HANS JUHL

"Nye trøjer? Fedt."

De friske drenge på FIF's U10 håndboldhold hiver de nye, fine trøjer ud af tasken og tager dem på med det samme. En får trøjen med nummer syv og udbryder "uhh, Ronaldo" – den portugisiske stjerne spiller som bekendt med nummer syv på ryggen, selv om det ikke er evnerne på håndboldbanen, han er kendt for.

U10 holdet, det vil sige drengene er født i 2007/2008, står i Herlev Hallen og er i gang med opvarmningen før dagens kamp. Hvad der står på den anden side af trøjerne, får de så ikke lige set i første omgang. Men der står faktisk "Landsforeningen LEV - Udvikling for udviklingshæmmede". Vi spørger et par af dem, hvad de synes om at reklamere for LEV og udviklingshæmmede:

- Det er godt. Det er rart at kunne hjælpe, siger Storm Bæk Kristensen,

Lukas Høgsland er enig, selv om han vist ikke kender nogen med udviklingshæmning. Det gør Storm derimod. Hans fars fætter, Benjamin på 16 år, har nemlig Downs syndrom. Og for faren, Jesper Bæk Kristensen, har det været indgangen til at støtte LEVs kreds på Frederiksberg som annoncør i deres lokale blad og nu også LEV som trøjesponsor for det ene af FIF's U10-hold.

- Jeg er trøjesponsor for holdet, men det har ingen betydning for mit firma, at det står på trøjerne. Så da drengene skulle have nyt tøj, tænkte jeg, at det kunne være en god ide at få trykt jeres LEV-logo på maven af trøjerne for på den måde at udbrede kendskabet til LEV. Der er jo mange forældre, der ser

holdet spille, så hvorfor ikke kombinere det med at skabe opmærksomhed om en god sag?

Han kontaktede derfor LEV, og her var man hurtig til at gribe bolden:

- Det er simpelthen alletiders, at nogen tænker på os i denne sammenhæng og hjælper os med at skabe synlighed om foreningen. Det er jeg meget taknemmelig for, siger LEVs landsformand, Anni Sørensen om sponsoratet.

Hun håber, at hun og LEV kan gøre lidt til gengæld – eksempelvis ved at FIF og LEV kan lave nogle arrangementer sammen.

I klubben har der været fuld opbakning til samarbejdet med LEV, som man har kunnet læse om på holdets side på Holdsport.dk, hvor der i øvrigt også er et link til LEVs hjemmeside, så man her kan se, hvad den nye trøjesponsor er for en forening:

- De andre forældre og trænere synes, at det er en 100 procent god ide, siger Jesper Bæk Kristensen.

STØT DIN SAG

Interessen for at hjælpe LEV og mennesker med udviklingshæmning stopper imidlertid ikke med trøjesponsoratet. For nu vil klubben også lave en indsamling til LEV i regi af *Støt din sag*, der gør det muligt for idrætsklubber at lave events, hvor de gennem aktiviteter samler penge ind til deres lokale klub eller hold – og samtidig støtter velgørenhed.

Træner for U10-drengene, Teddy Høgsland, fortæller:

- Vi vil gerne gøre lidt ekstra, så U10-

Et af FIF's U10-hold render nu rundt med "LEV" på maven.

årgangen, både drenge og piger, samler i februar og marts ind til LEV. De vil rigtig gerne hjælpe andre.

Måden, det kommer til at foregå på, er, at hver spiller skal finde nogen, som vil sponsorere dem. Spillerne skal så løbe, og i forhold til, hvor langt de løber, betaler hver enkelt sponsor et eller andet beløb. Pengene går så til klubben og LEV.

GOD START FOR NYE TRØJER

Tilbage i Herlev Hallen har FIF-drengene overstået dagens håndboldkamp med bravur. Herlev/Hjorten blev besejret med 17-10, og FIF cementerede dermed holdets førsteplads i rækken. Så de nye trøjer med LEV på maven kom forrygende fra start.

NÆRVÆR TRYGHED AKTIVITET

Birkegården er et lille, overskueligt aktivitets og samværstilbud for udviklingshæmmede over 18 år. Vi har plads til 29 brugere. Rammerne er en herskabsvilla med højt til loftet og store, lyse rum. Haven bruges året rundt - om vinteren som stedet hvor vi hver dag tænder bål og får frisk luft.

Vore brugere har til fælles, at de har behov for ro og nærvær for at trives. De har ofte en fortid på store aktivitets- og dagtilbud, og nogle har andre udfordringer end deres udviklingshandicap.

Vores tilgang er neuropædagogisk, og vi oplever, at brugerne falder til ro og bliver gladere. Når rammerne og hverdagen er overskuelig, løsner eventuelle konflikter op, og lysten vokser til at indgå i fællesskaber og aktiviteter.

Birkegården har fungeret som aktivitetstilbud i 60 år. Både i hverdagen, og når vi holder fest og tager på udflugter og rejser, har vi fokus på, at den enkelte skal mærke livsglæde og føle sig tryk.

Aktivitetsscentret Birkegården, Tranegårdsvej 73, 2900 Hellerup. Tlf. 3962 4117

AF ANNI SØRENSEN, LANDSFORMAND FOR LEV ■

Organisationsudvikling i LEV

Ved et seminar i slutningen af november blev der skudt gang i LEVs organisationsudviklingsprojekt. Hen over de kommende måneder vil frivillige i LEV se åbent og nysgerrigt på, hvordan LEV kan blive endnu bedre rustet til en omskiftelig verden. LEVs landsformand fortæller her om hendes oplevelse af seminaret og forhåbningerne til udbyttet

Vi befinder os i en omskiftelig verden – også når det gælder handicappolitik. Vi er som interesseorganisationen for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende konstant stillet over for nye udfordringer, som vi skal analysere og forstå – og som vi skal finde passende svar på. Både politisk, strategisk og organisatorisk. Hvis vi skal blive endnu bedre til at forfølge vores formål, må vi kunne håndtere forandringer. Derfor har vi i LEVs hovedbestyrelse

besluttet, at vi vil give os selv et "serviceeftersyn".

Arbejdet med serviceeftersynet af LEV blev skudt i gang på et seminar den sidste weekend i november. Her mødtes frivillige, som har meldt sig til fire idéudvalg om fremtidens LEV, med medlemmerne af hovedbestyrelsen. Det blev til nogle spændende og perspektivrige timer i selskab med en mangfoldig gruppe mennesker, der alle har det til fælles, at de er medlemmer af LEV – og vil give deres ideer, viden og perspektiver på, hvor en forening som LEV skal hen.

Formålet med serviceeftersynet er at formulere visioner og retning for LEVs organisering og at fastholde udviklingen hen imod en endnu mere professionel interesseorganisation. I den proces skal vi undersøge erfaringerne med LEVs kredsstruktur, og hvordan vi kan styrke LEVs kommunikationsarbejde. Alt sammen for at sikre, at vi bliver en endnu mere handlekraftig, indflydelsesrig og professionel organisation i fremtiden.

Jeg synes, at seminaret var et rigtig vellykket startskud. Vi fik for eksempel input til at se på LEV med helt friske øjne – og vi fik bragt de vigtige og helt personlige fortællinger om, hvorfor LEV er værdifuld, på banen. I den proces fik vi vigtig bistand fra dygtige eksterne konsulenter, som også vil bistå i det videre arbejde i de fire udvalg.

Jeg er fuld af optimisme på vegne af denne proces. De fire ideudvalg skal spille ind med oplæg til en stor organisationsudviklingsdag lørdag den 17. marts, og herefter arbejder hovedbestyrelse, forretningsudvalg, kredse og sekretariat videre med alle input for at omsætte til konkret handling.

Selvfølge vil vi ikke bare være navlebeskuende - vores vigtige rolle i kampen for mennesker med udviklingshæmning og deres værdighed og rettigheder må ikke blive skubbet til side. Men vi er nødt til også at prioritere det langsigtede organisationsarbejde, hvor vi har modet til at se på os selv udefra – og hvor vi både har modet til at fastholde det, der virker, samt til forandringer og nyskabelser, så det virker endnu bedre i en dynamisk omverden.

- året der

LEV Bladet, men også LEVs hjemmeside, nyhedsbrev og facebookside, har igennem 2017 haft fokus på en håndfuld specifikke områder – eksempelvis STU, beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud samt truslerne mod retten til egen bolig.

Året igennem har vi også bragt historier om en bred vifte af udviklende aktiviteter og projekter over det ganske land. Typisk projekter, som har fokus på at højne inklusion, inddragelse og medbestemmelse over eget liv.

Her følger en lille oversigt over nogle af fokusområderne – og hvad vi blandt andet arbejder videre med i det kommende år.

POSITIV BEDØMMELSE AF STU'EN

STU – Ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov – har året igennem været et fokusområde. Og det ikke bare for LEV, men også for andre organisationer og politikere. Interessen har hængt tæt sammen med den evaluering af uddannelsen, man længe har vidst ville komme i år. Evalueringen blev offentliggjort i slutningen af september, og vi omtalte den i LEV Bladet nr. 7. Og heldigvis ser det ud til, at STU fortsætter på vilkår, som vi kender det i dag, selv om blandt andet KL har arbejdet for store ændringer, herunder ikke mindst at forringe det retskrav på en STU, som gælder i dag.

Vi starter dog i februar, hvor det såkaldte Hermann-udvalg udgav en rapport med anbefalinger til en reform af dele af ungdomsuddannelsesområdet, nemlig den del der ikke direkte handler om en gymnasial eller erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Hermann-rapporten anbefalede, at en række af disse forskellige forberedende ungdomsuddannelser blev samlet til én uddannelse i kommunalt regi. STU blev dog holdt uden for denne samling af uddannelserne.

KL (Kommunernes Landsforening) derimod arbejdede for at få STU med i samlingen – set fra LEVs synspunkt var det dybt bekymrende, for det ville de facto være lig med en afskaffelse af retskravet og på sigt af selve uddannelsen (LEV Bladet nr. 5). KL er ikke ubetinget begejstret for STU'en – de mener, at den er for dyr og for dårlig til at skaffe de unge i beskæftigelse.

I september kom så Undervisningsministeriets længe ventede evaluering af STU'en, gennemført af Epinion. Den

gik i LEV

overordnede konklusion er, at STU leverer varen. Der er generelt stor tilfredshed med den både fra elever, forældre og uddannelsessteder. De negative ting, der omtales i rapporten, handler især om en dårlig overlevering til det, der kommer efter uddannelsen, for mange afbrudte forløb, for få valgmuligheder for den enkelte og manglende regler for tilsyn.

I et debatindlæg (LEV Bladet nr. 5) fra Tina Magling, der er mor til en ung kvinde, som har gået på en STU, bliver en række af disse problemer også tegnet op.

Evalueringen skal i starten af 2018 drøftes i Folketingets undervisningsudvalg. LEV følger stadig udviklingen tæt, og vi vil også i bladet sætte fokus på, hvilke muligheder der kan være efter folkeskolen, hvis man ikke ønsker at gå direkte videre til en STU.

VI ER OGSÅ EN DEL AF DIN KOMMUNE

"HUSK – Vi er også en del af din kommune." Det har været sloganet for LEVs aktiviteter i forbindelse med den kommunale og regionale valgkamp i november måned. Særligt tre områder har vi haft fokus på: 1) Økonomien – passer det, når borgmestre og andre siger, at de specialiserede socialudgifter er gået amok? 2) Tendensen mod at samle botilbud og arbejdstilbud på samme sted. 3) De urimelige handle- og betalingskommuneregler, der betyder, at borgeren ikke får mulighed for at få demokratisk indflydelse i den kommune, der rent faktisk bestemmer det kommunale serviceniveau, han eller hun skal leve med.

Men vi har også set på de knap 2.000 borgere, der med en lovændring i 2016

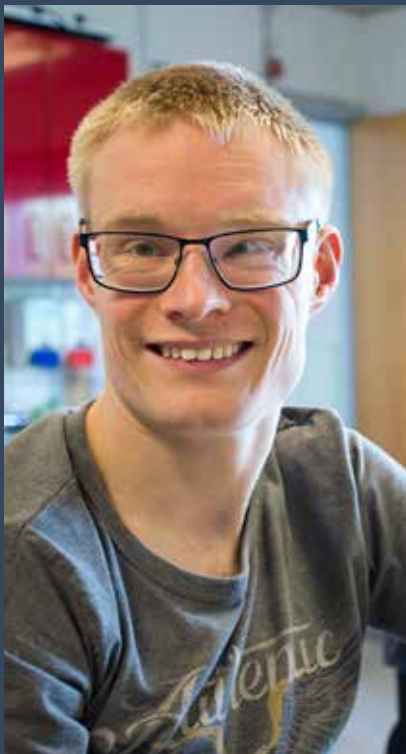
Martin Rosenlind har i mange medier, inklusiv LEV Bladet, talt for, at personer under § 6-værgemål selvfølgelig også skal have lov til at stemme til folketingsvalg.

kunne stemme ved kommunal- og regionsvalgene fra og med i år. Det er de borgere, som på grund af et såkaldt § 6-værgemål har været afskåret fra at stemme ved samtlige valg. Det er der nu rettet delvist op på med en lovændring – dog ikke i forhold til folketingsvalg. Det talte vi med Martin Rosenlind om i LEV Bladet nr. 6. Martin er nemlig en af dem, som fik stemmeret ved dette kommunalvalg. Martin har længe kæmpet for at få sin stemmeret fuldt og helt tilbage, men fik sammen med tre andre borgere ikke medhold, da Østre Landsret i juni afsagde dom i en sag, de havde anlagt for at få deres fulde stemmeret – det vil sige også til folketingsvalg. Sagen er dog anket til Højesteret, der forventes at afsige dom i januar.

RØRE OM FØRTIDSPENSIONEN

Siden fleks- og førtidspensionsreformen, der trådte i kraft i 2013, har LEV haft fokus på antallet af unge med udviklingshæmning, der får tildelt førtidspension. For med reformen skete der et drastisk fald, nærmest en halvering.

Selv om lidt flere har fået førtidspension i 2017 end de foregående år, så ligger antallet stadig lavt. Og det er helt i tråd med en undersøgelse, som LEV lavede i foråret af forsørgelsesgrundlaget for mennesker med udviklingshæmning. Den viser, at næsten hver femte af de 148 personer under 25 år, der optræder i undersøgelsen, er på kontanthjælp eller lignende ydelse. Det er markant flere end i gruppen over 25

Tildeling af førtidspension til unge med udviklingshæmning har også i 2017 haft stort fokus for LEV.
Foto: Hans Juhl

år, hvor det kun gjaldt 1,3 procent af de 305 adspurgte.

De store problemer, som førtidspensionsreformen har ført til, fik i løbet af 2017 en stribe faglige organisationer til at kritisere reformen og kræve politisk handling. Også landets seks største kommuner har kritiseret reformen for at være for restriktiv (LEV Bladet nr. 5). Levegrundlaget for unge med udviklingshæmning vil vi fortsat have fokus på, og også muligheden for at få et fleksjob.

RETEN TIL EGEN BOLIG PÅ SPIL

Svend Erik Petersen, Oure: "Det er skræmmende at tænke på, at man bare kan komme og pege en ud og sige "du skal flytte derhen" uden at man kan gøre noget." Citatet stammer fra artiklen på side 13

i dette blad, hvor Svend Erik Petersen og andre fra ULF kommenterer på det afsnit i årets økonomaftale mellem regeringen og KL, hvor de to parter aftaler, at kommunerne skal kunne indskrive et midlertidighedskrav (en såkaldt klausul) i boligdokumenter eller lejekontrakter for borgere i botilbud eller almene boliger. Hvis behovet for hjælp ændres, vil kommunerne have lov til at flytte borgeren fra sit hjem.

LEV har lige siden aftalen blev offentliggjort i juni måned løbende kommenteret på det afsnit om *midlertidighedskrav*, der kan få kæmpe betydning for mennesker med udviklingshæmning, hvis det føres ud i livet.

I LEV Bladet nr. 5 – og i et debatindlæg i Jyllands-Posten i juli måned – udtaler LEVs landsformand Anni Sørensen, at økonomaftalens forslag vil skabe nye andenrangsborgere. Og i virkeligheden er det måske KL og regeringens måde at prøve at få noget af den reform af serviceloven igennem, som de ikke lykkedes med tidligere på året. For det handler i bund og grund om *styringsmuligheder* for kommunerne – præcist som de nu forkastede forslag om tilbudsvifte, udvidet kommunalt skøn og i det hele taget forringelser af handicappedes rettigheder, der blev forkastet i forhandlingerne om revisionen af serviceloven.

Hvordan midlertidighedskravet helt konkret skal indføres, er uklart, men det er måske noget, der kommer snigende lidt ad gangen. Indførelsen af midlertidigheds-klausuler vil kræve flere lovændringer, som skal gennem Folketinget. Det gælder almenboliglejelovgivningen og serviceloven, hvor der blandt andet skal ske ændringer af magtanvendelsesreglerne om flytning uden samtykke. Det ser vi nærmere på i de kommende blade.

DET AFGØRENDE MILJØSKIFTE

Igennem det meste af 2017 har LEV haft fokus på beskyttet beskæftigelse, aktivitetstilbud og miljøskifte. Senest i forbindelse med LEVs konference, der blev afholdt i Kolding netop med dette tema på dagsordenen (se artikel her i bladet side 14).

Overordnet har vi ønsket at illustrere vigtigheden af, at det daglige miljøskifte – det vil sige arbejde et sted, fritid et andet og bolig et tredje – stadig er en central model, som vi bør følge i Danmark. Dette fokus startede allerede i 2016, i forbindelse med debatten om ændring af serviceloven og det såkaldte indsatskatalog eller tilbudsvifte. Det oprindelige forslag fra regeringen var nemlig et indirekte – men meget markant – angreb på retten til beskæftigelses- og samværstilbud.

I flere år har vi desværre set tegn på, at beskæftigelsestilbuddene rationaliseres og planlægges, så det hele kan placeres på samme matrikel – de såkaldte helhedstilbud.

Heldigvis er der mange eksempler på, at eksisterende værksteder og aktivitets-tilbud gør meget for at udvikle "produk-

Julie Kristine Eilertsen ved overrækkelsen af efteruddannelses-diplomer på JAC i Gentofte.
Foto: Thomas Sjørup

tet". Fra medindflydelse i Odense på udvikling af et helt nyt værksted/aktivitetstilbud til Job-, Aktivitets- og Kompetencecenteret i Gentofte, hvor man har arbejdet målrettet med at skabe efteruddannelsesmuligheder til alle (LEV Bladet nr. 4).

Fokussagen om beskyttet beskæftigelse, aktivitetstilbud og miljøskifte kan man læse meget mere om på lev.dk. Arbejdet med fokussagen fortsætter ind i 2018.

BRUGERBETALING PÅ LEDSAGELSE – ER DET FAIR?

I starten af 2017 satte LEV slutspurten ind i den efterhånden årelange kamp for at sikre anstændig ledsagelse til mennesker med udviklingshæmning.

Socialminister Mai Mercado sendte i januar 2017 et lovforslag i høring, som ville give kommunale og regionale bosteder lov til at sælge socialpædagogisk ledsagelse til især mennesker med udviklingshæmning, multihandicap og andre tilsvarende funktionsnedsættelser.

LEV udtrykte bekymring for de langsigtede konsekvenser af tilkøbsmulighe-

den, så længe der ikke er et anstændigt og garanteret minimumsniveau, som gælder for alle. Vi illustrerede urimeligheden i forslaget med en lille tegnefilm, hvor man ser Mathias med Downs syndrom og Katrine, som er multihandicappet. Filmen, der blev noget af et hit på Facebook, viste, at alene på grund af sit omfattende handicap og deraf større behov for hjælp og ledsagelse til eksempelvis en festival så ville det blive mange gange dyrere for Katrine at komme afsted, hvis hun selv skulle betale for ledsagelsen. Hvad ministerens forslag åbnede op for. Flere end 185.000 så klip-pet – og det blev delt 2.300 gange.

Der var dog på forhånd politisk flertal for forslaget, og det blev da også vedtaget den 2. juni. Tilløbet kommer som udgangspunkt oven i den kommunale tildeling af ferieledsagelse. Men der er reelt intet i loven, der sikrer, at borgeren får den ledsagelse (LEV Bladet nr. 4). Loven er blottet for tilsyn med og overvågning af, hvordan bosteders salg af socialpædagogisk ledsagelse for tusindvis af kroner til mennesker med meget omfattende handicap kommer til at foregå i praksis. Derfor vil LEV fra 2018 løbende følge udviklingen i tildelt

ledsagelse i kommunerne, så vi kan se, om borgerne får det minimum af ledsagelse, de rent faktisk har ret til.

HÅBET VAR KORTVARIGT I JAMMERBUGT

Mange pårørende til børn og unge med handicap i Jammerbugt Kommune har i flere år haft et meget anstrengt forhold til kommunen. Bevillinger, der pludselig fjernes, klager der ignoreres og grotesk lange sagsbehandlingstider er nogle af de typiske problemer.

For ikke mindre end en måned siden begyndte det dog at se lysere ud. I LEV Bladet nr. 7 kunne vi fortælle om nye toner i kommunen, og Dorthe Godtfredsen Olsen, formand for en ny LEV-kreds i Jammerbugt, sagde, at hun for første gang i lang tid kunne spore en vilje fra borgmester Mogens Gade til at tage de mange anker fra de pårørende op.

Den tro varede desværre ikke mere end nogle uger. For allerede inden kommunalvalget måtte Dorthe Godtfredsen Olsen erkende, at det handlede om mistolkede signaler:

- Borgmesteren tager møder med borgerne sammen med forvaltningen, hvor tråden i møderne og de afgørelser, der kommer på foranledning af de møder, er, at forældrene er selvforskyldte i problemerne, og at de ved at slås mod kommunen selv vælger at lægge sig ud med den og blive slået til mur!

Problemerne i Jammerbugt Kommune understreges af, at det ifølge en ny opgørelse fra fagforeningen BUPL er den kommune, der bruger færrest på penge

Børne- og socialminister Mai Mercado blev en del af LEVs film og tegneserie om brugerbetaling på ledsagelse.

Dorthe Godtfredsen Olsen, privatfoto.

på børn under fem år. Landets kommuner bruger i gennemsnit 68.000 kroner pr. barn, Jammerbugt bruger 52.326 kroner pr. barn.

KAMPEN OM FJORDSKOLEN LEVER STADIG

I gennem mere end et år har en gruppe pårørende kæmpet indædt for at bevare specialskolen Fjordskolen i Aabenraa. Et politisk flertal med borgmester Thomas Andresen (V) i spidsen har nemlig besluttet at flytte skolen fra de nuværende lokaliteter til en nedlagt skole i Kruså, 25 kilometer syd for Aabenraa (LEV Bladet nr. 6).

Ikke bare de pårørende, men også skolens personale og mindretallet i byrådet, mener, at flytningen er dybt problematisk. Både omkostningerne til renovering af de nye lokaler, Krusås beliggenhed i regionens ene hjørne, hele processen omkring en flytning og uklarhed om motivet for flytningen har skabt en kæmpe modstand mod den.

Modstanderne af en flytning havde håbet på, at flertallet i byrådet ville skifte ved kommunalvalget i november. Men det skete ikke. Den socialdemokratiske leder i byrådet, Karsten Meyer Olesen, skrev kort efter valget på facebook: "Valget er overstået. Der tegner sig desværre ikke et flertal umiddelbart mod flytningen af Fjordskolen. Hvis der ikke er dette flertal, må vi kæmpe for, at en Kruså-løsning bliver tålelig, den bliver aldrig god..."

Livskraft: John Bloch drømte om at få et rigtig arbejde. Det førte til, at han fik sit eget lille værksted i dag- og aktivitetstilbuddet Hammer Bakker. Foto: Claus Bonnerup

Han skriver videre, at han vil vende sagen med de nyvalgte byrådsmedlemmer, og hvis et flertal af dem er stålsatte på en flytning, så må han erkende, at slaget politisk nok er tabt. "Vi har ikke opgivet håbet om, at flytningen kan standses, men det ser sort ud lige nu, må vi erkende."

Formand for Fjordskolens bestyrelse, Mette Larsen, siger om stemningen lige nu:

- Folk er kede af det, så lige nu har vi et stort arbejde med at holde gejsten oppe. Håbet lever stadig hos mig. Budgettet for en flytning var i starten på 25 millioner kroner. Nu er det over 70 millioner kroner. De burde kunne se, at pengene ryger i et sort hul.

Senest har licitationen vist en overskridelse på 12 millioner kroner. En overskridelse der skal vendes i byrådet i december. Mette Larsen påpeger, at ingen reelt ved, hvad den samlede pris bliver, for der er stadig en del renovering mm, der ikke er taget højde for.

INKLUSION, INDDRAGELSE, UDVIKLING...

Løbende gennem 2017 har vi i LEV Bladet fortalt om nogle af de mange projekter og tiltag rundt om i landet, der har fokus på at forandre liv, give bedre inddragelse af den enkelte og dermed medindflydelse på eget liv.

Paradoksalt kan sådan nogle projekter leve et liv helt parallelt med, at man andre steder i samme forvaltning reelt indskrænker mulighederne for inklusion i det daglige liv for målgruppen, fordi man opfører store ghettolignende boenheder eller helhedstilbud, hvor bolig og aktivitetstilbud er samme sted.

De positive tiltag kan både gro op nedefra og være et resultat af projektudvikling højere oppe i en forvaltning. Førstnævnte er for eksempel tilfældet på fritids- og ungdomsklubben Lavuk, hvor man har udviklet den såkaldte *Dialogmetoden* (LEV Bladet nr. 5). Det handler om en måde at få de unges egne tanker og ideer i spil. En metode der nu er ved at sprede sig fra Lavuk og videre ud i socialforvaltningen i Københavns Kommune.

I Aalborg har man fra centralt hold udviklet et tankesæt, som de kalder *Livskraft*. Det handler også om at få den enkelte borgers drømme i spil (LEV Bladet nr. 3). Det lyder måske enkelt, men har været en øjenåbner for personalet på bosteder og aktivitetstilbud.

LEV Bladet vil også i 2018 fortælle om de politiske kampe. Men vi vil også vise, at der faktisk tænkes mange positive tanker rundt om i landet – til gavn for mennesker med udviklingshæmning.

Fjordstjernen ...et enestående valg!

**Brug det frie valg til et aktivt og selvstændigt liv.
For voksne med funktionsnedsættelse.**

På Holbæks havnefront er opført et flot byggeri, som ramme for nogle fantastiske muligheder for voksne med psykiske, fysiske eller kognitive funktionsnedsættelser.

Det er store lejligheder på 84 m², incl. fællesarealer. Der er fælleskøkken og en stor lys dagligstue med panoramaudsigt over fjorden i hver enhed. Derudover er der stort lækkert fitnesscenter, wellness område samt have med panoramaudsigt over fjorden.

Det frie valg er et bærende element og Fjordstjernen lægger op til, at beboerne har stor indflydelse på deres hverdag og muligheder. Efter evne og lyst tager beboerne del i hverdagens mange tilbud om idræt, bevægelse, aktiviteter og et udendørs liv ved fjorden. Personalet indretter sig efter beboerne og ikke omvendt, og personalet tager udgangspunkt i sundhed og glæde, ikke i sygdom og begrænsninger.

Fjordstjernen ønsker alle en glædelig jul

Tværfagligt samarbejde

Personalet arbejder rehabiliterende med aktiv inddragelse af pårørende. Borgeren vil altid være i centrum.

Vi har højt fagligt niveau med bl.a. socialrådgiver, sygeplejersker, ernæringsvejleder, terapeuter og psykolog. Der er fokus på dokumentation og genoptrænings-, rehabiliterings- og handleplaner. Vi samarbejder tæt med kommunernes hjerneskadekoordinatore, sagsbehandlere og specialister.

Alt personale modtager løbende supervision og videreuddannelse.

Friplejeboliger og frit valg.

Borgere med funktionsnedsættelser, fra hele landet, der er visiteret til en plejebolig eller lignende bolig, kan frit søge om at flytte ind i Fjordstjernen. Det fremgår af friplejeboliglovgivningen. Læs mere www.fjordstjernen.dk og følg os på Facebook

*Har du lyst til at høre mere, så kontakt direktør
Majbritt Nyholm på 28 73 76 92 eller mn@fjordstjernen.dk*

Fjordstjernen
Boliger & Sundhedscenter

SOLHJORTEN
Specialskole for udviklingshæmmede

**TRIVSEL
LÆRDOM
UDVIKLING**

SOLHJORTEN ER ET UNDERVISNINGSTILBUD
TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE BØRN OG UNGE,
HVOR DER UNDERVISES UD FRA RUDOLF
STEINERS PÆDAGOGIK

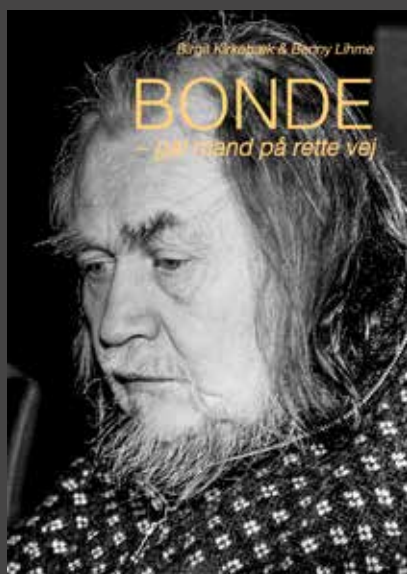
UNDERVISNINGSFØRLØBET TILRETTELÆGGES,
SÅ ALLE TRE DELE AF MENNESKET I LØBET
AF DAGEN FÅR TILSTRÆKKELIG NÆRING OG
DERMED BRINGES I EN SUND OG HARMONISK
BALANCE.

Kålundsvej 24 Tlf: 4495 4650 post@solhjorten.dk
3520 Farum CVR.nr. 2635900 www.solhjorten.dk

Fejlanbragt i 26 år i åndssvageforsorgen bliver "psykiatriens Robin Hood" og medstifter af Galebevægelsen

AF LASSE RYDBERG ■

ANMELDELSE

*Den forunderlige og
rystende historie om akti-
visten Christian Bonde fortæl-
les i ny biografi begået af
Birgit Kirkebæk og Benny
Lihme*

Måske har du mødt Christian Bonde, en langhåret og skægget lidt skruetrigget mand på gågaden i din by, set ham sælge klistermærker for Galebevægelsen og uddele pjecer, reklamer og publikationer. Han var meget rejsende og meget synlig – men han gennemførte også personligt en stor rejse.

Christian Bonde blev som fem-årig anbragt under åndssvageforsorgen. Han pendler de næste 26 år rundt på forsorgens store anstalter. Uanset hvor han er anbragt, stikker han af. Men efter 26 år som fejlanbragt sker miraklet ved et tilfælde: man finder ud af, at han ikke er åndssvag. Her begynder et nyt liv, han bliver aktivist og kæmper for sindslidendes ret til en ordentlig behandling. Han er medstifter af Galebevægelsen og bliver kendt som "psykiatriens Robin Hood".

Christian Bonde var ikke optaget af sin egen historie (fortid), han ville se frem. Han efterlod sig ved sin død, i 2001 63 år gammel, kun de journaler og sagsakter, der offentligt var arkiveret, og naturligvis erindringer hos de rigtig mange han omgikkes med – fagfolk, aktivister og politikere. Historikeren og handicapforskeren Birgit Kirkebæk har haft adgang til journal og sagsakter. Benny Lihme var

ven og aktivist sammen med Bonde. De har nu sammen skrevet Christian Bondes biografi, som de har kaldt *BONDE – gal mand på rette vej*.

EN "KVOTIENT" FRA AT VÆRE NORMAL

Christian Bondes biografi er vigtig af flere årsager. Det er en historie om et menneske, der er udsat for den "magt" – bogen taler om afmagt og modmagt – det er i 26 år at blive set på som åndssvag i mild grad. Bondes intelligenskvotient måles til 74, desværre går grænsen for åndssvagehed ved 75 – han når aldrig i de 26 år i forsorgen at score mere end 74. Ingen ser hans ressourcer i øvrigt, diagnosen lukker for at fortolke hans evindelige oprør, flugt, tyverier, slugen søm, skruer med mere som andet end, at han er åndssvag.

Kirkebæk, der skriver om forsorgsperioden, peger på, at disse handlinger også kan forstås som Bondes trang til at møde ligesindede gennem hospitalsindlæggelse og indsættelse i arrest – og der håbe på at blive set som en, der er fejlanbragt.

Fortællingen om Bonde er chokerende i forhold til, hvordan et menneske kan

blive omfattet og opfattet af sine omgivelser på så markant forskellig måde: Først som åndssvag uden udviklingsmuligheder, med utallige domme og afgørelser, der bekræfter og fastholder omgivelserne i, hvem han er. Hans protester, klager, ja alt, bliver tolket som noget ved hans åndssvage personlighed, umoralsk, selvhævdende. Dernæst, ved et tilfælde, indlæggelse på hospital, igen det med søm, der skal opereres ud, hvor han bliver mødt af en ung læge, der ikke ser Bonde som åndssvag og sætter en undersøgelse i gang. Det må efter de 26 år i forsorgen opleves som et mirakel for Bonde.

UD AF FORSORGEN OG IND MED FØLELSERNE

Fra dette øjeblik beskrives Bonde på en helt ny måde – det er umuligt at fatte, at det er det samme menneske, der beskrives. Og som noget meget afgørende ses Bonde nu også som en, der har følelser. Fra dette øjeblik starter en ny tilværelse, hvor Bonde efter de mange års oprør mod forsorgen – otte centimeter journal, det meste er dokumenter om klager til ministerier, forsorg, ombudsmand mm. – udvikler sig til en konstruktiv, kreativ og til tider meget vred aktivist og stifter af Galebevægelsen.

Det står i modsætning til forsorgens hensigt, som Kirkebæk understreger: Bonde skal lære at acceptere diagnosen, indse at han aldrig vil kunne klare sig selv uden støtte fra forsorgen, acceptere og være taknemmelig for den hjælp, han får. Han skulle kort sagt forandre sig og tilpasse sig de normer, de professionelle stillede op. Kirkebæks gennemgang af journal og dokumenter er med sin saglige tilgang et meget vigtigt dokument over temaet: "Sådan som vi ser dig, sådan behandler vi dig".

OPBRUD

Vigtig er bogen også, fordi det er en historie om det opbrud, der skete indenfor psykiatrien i 70'erne, som var parallel med kvindefrigørelsen og bøssernes befrielsesfront. Det var også tiden med festivaler og tiden, hvor filmene "Gøge-

reden" og "Family Life" gav inspiration. Tiden hvor psykiatrien var til offentlig debat, med nyt psykiatrisyn og med ønsket om, at psykiatrien (behandlingen) skete der, hvor patienterne kom fra, nemlig i distriktspsykiatrien.

"En sund sjæl i et sygt samfund"

Benny Lihme, der er vidne og deltager i Galebevægelsens stiftelse og liv over en årrække, skriver om sine egne oplevelser, og samler i mange interviews vigtige oplysninger om Bonde som aktivist og menneske, men sætter også bevægelsen ind i en psykiatrisk og socialpædagogisk samfundsmæssig og politisk forståelse. Det er forrygende historielæsning.

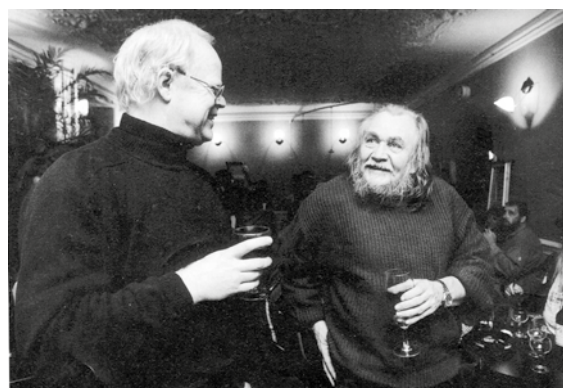
Vigtigt er også, at bogen redegør for, hvordan Bonde som aktivist arbejder, hvor uimponeret hans tilgang er til alle, han kan se, der måske kan gøre en forskel for det, han kæmper for. For Bonde er god til at se folk an. Måske er Bonde også en af de første rigtige whistleblowere med god kontakt til de to Christiansborgpolitikere Peter Duetoft og Tove Fergo. Fergo, der også var præst, bisatte faktisk Bonde den dag, hun blev udnævnt til kirkeminister.

Bogens afsnit om miraklet, Bonde ved korsvejen med ny diagnose, skrevet af begge forfattere, er en tekst om nyorientering, om hvordan Bonde går fra åndssvageforsorg til Sct. Hans (psykiatrisk hospital) og bliver indlagt uden at være en egentlig psykiatrisk patient.

"Handling ikke behandling"

I dette hospitalsmiljø får han plads til at være den oprører, han har været hele sit liv, og bliver til en anerkendt aktivist. Det er et tankevækkende kapitel, fordi det er så sjældent, at en sådan historie om forvandling af et menneskes liv folder sig ud – en moderne Kaspar Hauser-myte.

Christian Bonde fortjener denne biografi – og han fortjener at ses i en større sammenhæng – ham der sagde *handling ikke behandling* og *En sund sjæl i et sygt samfund*. Kirkebæk og Lihme har løst opgaven, så det er blevet spændende og oprivende god læsning.

Øverst: Christian Bonde som aktivist.

I midten: Den gamle åndssvageanstalt Rødbygaard, hvor specialinstitutionen Kofoedsminde nu ligger.

Nederst: Christian Bonde i samtale med den ene af bogens forfattere Benny Lihme.

Birgit Kirkebæk og Benny Lihme
BONDE – gal mand på rette vej
183 sider. Kr. 200,- inkl. moms.
Forlaget Social Kritik
Nansensgade 68 kld.
1366 København K

Kontakt leder

Vibeke Rasmussen

Tlf. 98 26 16 86

norreheden@norreheden.dk

www.norreheden.dk

Fonden S/I Nørreheden, Ajstrup Nørrehede 24, 9381 Sulsted, Aalborg kommune, tilbyder bolig og beskæftigelse til en borger, visiteret efter § 107.

Nørreheden er et helhedstilbud med otte pladser, og har nu en ledig bolig.

Dyrehold, haver og værksteder indgår i dagbeskæftigelsen som et naturligt element, idet Nørreheden er beliggende på en landejendom med lidt jord og skov.

Vi lægger meget vægt på at Nørreheden er et familielignende tilbud.

Personalet er alle pædagogisk veluddannede, og er garanter for et højt fagligt og udviklende miljø.

Højskolen i Krummerup Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk

Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk

IDRÆTSSKOLEN for udviklingshæmmede

Hvidkildevej 64 • 2400 København NV • Tlf.: 38 88 28 46
info@idraetsskolen.net • www.idraetsskolen.net

Nye brochurer og åbent hus på Idrætsskolen!

Idrætsskolen er et undervisningstilbud til voksne udviklingshæmmede elever, der går på skolen i et skoleår. Vi har informationsaften **onsdag d. 24. januar 2018 kl. 19.00-20.00**, og vi afholder idrætsdag/åbent hus for alle interesserede ansøgere **torsdag d. 25. januar 2018 kl. 09.00-18.00**.

Tegn en Storebælt Handicap-aftale og få rabat!

Du får 20 % handicap-rabat på hver tur over Storebæltsbroen og yderligere 5 % BroBizz-rabat.

Kør gennem BroBizz-banen. Prisen trækkes automatisk via din BroBizz®.

Læs mere på storebaelt.dk

Storebælt
Sund & Bælt

hopspots®

De interaktive brikker, der sætter gang i **hjerne** og **krop**!

Ved hjælp af 12 brikker, man kan hoppe på, en højttaler og en iPad, kan vi spille en række spil, hvor vi **samarbejder**, **leger** og **udfordrer** hinanden.

Hopspots er velegnet til biblioteker, skoler, sundhedscentre, botilbud mm. Her kan børn og voksne også selv indspille deres egne **læringsspil** og spille på de **interaktive brikker**.

Book en gratis fremvisning.

Se mere på www.hopspots.dk

AF METTE DEHN, MY BACH OG LASSE SCHWARTZ ■

EN sanselig VEJ TIL SUNDHED

Øget beboerinddragelse i aktiviteterne omkring måltidet kan være vejen til sundere spisevaner for beboere med udviklingshæmning.

Men det kræver en bevidsthed hos personalet.

Det fremgår af et projekt, som tre studerende har gennemført

Hvordan prioriterer man som pædagog samvittighedsfuldt mellem omsorgs-opgaver, aktivitetstilbud, indkøb, madlavning, sundhedstiltag, afrap-porteringer og alle de andre gøremål i hverdagen på et bosted for mennesker med udviklingshæmning?

Mange steder er man presset på normeringen, og personalet har ofte travlt for at få enderne til at mødes. Når man arbejder med udviklingshæmmede har man hele tiden for øje, at man ikke må overskride deres selvbestemmelsesret. Men hvordan stiller personalet sig, hvis en beboer har meget usunde spisevaner og ikke selv kan gennemskue sammenhængen mellem kost og sundheds-truende tilstande?

Vi tre studerende har i samarbejde med LEV og forsknings- og formidlingscente-

ret Smag for Livet gennemført pilotprojektet *En Smagssag* for at kunne give nogle bud på, hvordan man med enkle greb kan arbejde på at højne beboernes sundhed.

EN SMAGSSAG

Mennesker med udviklingshæmning lever statistisk set 14,5 år kortere end gennemsnitsbefolkningen – blandt andet på grund af en høj forekomst af livsstilssygdomme. Dette meget tydelige udtryk for ulighed i sundhed blev udgangspunkt for vores projekt. Aktiviteterne i *En Smagssag* har været centreret om borgere på bosteder, og det praktiske forløb har bestået af smags-workshops med udgangspunkt i beboernes hverdag.

Mange borgere med udviklingshæmning har kognitive udfordringer,

som kan gøre det svært at relatere til samfundets sundhedsdiskurser og kost-anbefalinger. Derfor er det et bærende element i *En Smagssag*, at projektets redskaber ikke i første omgang bygger på forståelse af overleveret viden, men til gengæld på de sanseinput, der kan sættes i relation til indlæring og nye vaner.

Projektet har haft fokus på, hvordan man kan højne den sundhedsmæssige sammensætning af den mad, som beboerne spiser, og *når* vi taler mad, så er alle sanserne i spil. Smagssansen har dog, som projektets titel indikerer, været særligt i fokus i arbejdet med at bevidstgøre mennesker med udviklingshæmning om smag, og måske give dem en udvidet smagshorisont, som kan bruges til at tænke sundhed ind i hverdagen.

SANSELIGHEDEN SOM DRIVKRAFT

Sanserne er i brug hos mennesket, fra vi er spæde. Vi bruger dem til at orientere os mod omverdenen. Det er med sanserne, vi får input og skaber erfaringer, som kan bruges som grundlag for at tage stilling til nye udfordringer. I projektet har smagssansen været indgangsvinkel til at tale om sundhed.

Smagssansen kan vi alle relatere til, og vi bruger den hver dag, når vi skal vælge mad, uanset om det er, når vi står i supermarkedet, eller om det er vores tallerken, der skal fyldes ved middagsbordet. Valget af mad og råvarer hænger sammen med, hvad vi kan lide, og det, vi kan lide, hænger sammen med tidligere erfaringer.

I den kontekst er smagssansen langt mere kompleks, end blot hvad man smager med sin tunge. Tungen er ligesom øjet, øret, næsen og følesansen vigtige i forhold til at sende signaler til hjernen, når vi danner mening om det, vi spiser. Derfor giver det god mening at være mere opmærksom på, hvordan vi får skabt gode oplevelser for vores sanser for på den måde at skabe gode smagsoplevelser.

DEN GODE SMAGSOPLEVELSES UDFORDRINGER

Når man bor på bosted, indgår man i et samvær og nogle rammer, der er helt

De tre personer bag En Smagssag: Mette Dehn, My Bach og Lasse Schwartz.

unikke. Samværet med andre beboere og skiftende pædagoger kan betragtes som en slags ekstra familie. Rammerne inden for sådan en bosteds-familie stiller store krav til både beboere og personale på bosteder. Man er nødt til i nogen grad at indordne sig, og alle prioriteringer kan ikke altid føles rimelige eller meningsfulde for den enkelte.

Mad og måltider fylder meget i hverdagen for de beboere, som har deltaget

i projektet, og det spiller en stor rolle i forhold til de flestes livskvalitet. Bostederne griber opgaven omkring madlavningen forskelligt an. Nogle steder er det pædagoger, der laver maden, andre steder er der ansat personale til specifikt at varetage opgaven. Derudover deltager beboerne i meget forskellig grad i arbejdet. Der er ikke nogen tvivl om, at personalet vil beboerne det bedste, men faktorer som manglende tid og presset økonomi spillede flere steder en

En Smagssag

En Smagssag er et pilotprojekt, gennemført af tre studerende i Ernæring og Sundhed fra Professionshøjskolen Absalon. Projektet er gennemført som et samarbejde med LEV og Smag for Livet. En Smagssag har gennemført en række smags-workshops på fire bosteder rundt om i landet for at generere empiri til et idékatalog, der skal inspirere pårørende og personale til at arbejde med mennesker med udviklingshæmnings sundhed. De forskellige smags-workshops har haft fokus på blandt andet grundsmage, konsistenser, tilsmagning og madlavning. En Smagssag deltog endvidere på Sølund Musikfestival i 2017 med en smagsbod med fokus på sanser og madmod.

Erfaringerne fra En Smagssag danner grundlag for gruppens næste pilotprojekt *LEV med sundhed*, som blandt andet kommer til at indeholde en række introdage seks steder i landet for personale og pårørende til udviklingshæmmede, hvorefter man skal arbejde videre med nogle øvelser og dogmer hjemme. Det er gratis at deltage i forløbet, og hvis du vil høre nærmere om det, er du velkommen til at skrive til Mette på aa14ve303@edu.pha.dk

Info om projektgruppen

Mette Dehn, 32 år,
aa14ve303@edu.pha.dk

My Bach, 44 år,
aa15s312@edu.pha.dk

Lasse Schwartz, 42 år,
aa14ve308@edu.pha.dk

Alle tre er studerende ved Ernæring og Sundhed på Professionshøjskolen Absalon i Sorø. Afslutter professionsbachelor sommeren 2018.

rolle i forhold til at opfylde ellers gode intentioner på området.

En anden vigtig faktor er, at personalet kan have meget forskellige færdigheder og ambitioner i forhold til at tilberede dagens måltider. Vi har som mennesker forskellig interesse i, hvad et måltid skal kunne byde på. For nogle er madlavningen en kedelig pligt, der helst skal overstås hurtigt, mens andre dagligt kaster sig ud i kulinariske eventyr, der skal tilfredsstille alle sanserne.

Derfor kan det også have stor betydning for måltidets kvalitet, hvilket bosted man besøger, eller hvem der er på arbejde den givne dag på det enkelte bosted. Man kan overveje, om det er hensigtsmæssigt, at måltidets prioritering, smag og sammensætning afhænger så meget af den enkelte medarbejder. Det er vigtigt i den sammenhæng at huske på, at pædagoger ikke er uddannet i en kostfaglig sammenhæng, så dette er på ingen måde en kritik af en faggruppe, men blot et forsøg på at ridse de omstændigheder op, som ambitionerne om den sunde kost skal udfolde sig under.

KVALITET, VARIATION OG I SIDSTE ENDE SUNDHED

Forsøg viser, at tilvænning til nye smage kan kræve op til 15 eksponeringer, inden de fleste accepterer en ny og

Mette Dehn og My Bach i gang med en af deres smags-workshops.

anderledes smag. Derfor handler det også om at blive ved med at præsentere nye madvarer og smage. Derudover er fødevarers konsistens af stor betydning, når vi smager, så der ligger også et potentiale i at arbejde med, hvordan maden opleves i munden. Holder man mest af mad, der knaser som chips eller knækbrød, eller må maden godt føles blød som flødeskum og kartoffelmos?

Når man bliver bevidst om disse præferencer, kan man arbejde med at overføre dem til sundere alternativer og et bredere råvareudvalg. På den måde tager man udgangspunkt i noget, beboeren godt kan lide, fremfor at opstille restriktioner.

Men pointen er her, at det kræver en vis inddragelse af beboerne for, at personalet lærer deres præferencer at kende. På samme måde forstår beboerne også bedre personalets forsøg på at imødekomme deres præferencer, hvis de deltager undervejs i processen. Derved kan man også holde selvbestemmelsen i fokus. Hvis man selv er med til at bestemme hvilke grøntsager, der skal i rodfrugtmosen, så føler man sig ikke løbet over ende, når den bliver sat på middagsbordet. Derfor giver det god mening, at beboerne er inde over både beslutninger og praktiske processer, når måltidet skal udformes.

De enkelte beboere kan have meget forskelligartede kognitive og motoriske udfordringer, og det kan spille ind i forhold til, hvilke opgaver de kan deltage i. Nogle inddrages i få lette opgaver, mens andre slet ikke deltager. Der kan være mange argumenter for disse valg, men vi vil alligevel argumentere for, at en investering i øget beboerinddragelse i aktiviteterne omkring måltidet kan være meningsfuld for både beboere og personale.

Inddragelse af sanser og præferencer i arbejdet med madlavning og sundhed er et bud på at inkludere beboere med udviklingshæmning på en praktisk og sjov måde i en dialog om sundhed. Men det kræver en bevidsthed hos personalet, og i nogle tilfælde også en opgradering af metoder og færdigheder. Projektgruppen bag En Smagssag arbejder de næste ti måneder videre med andre pilotprojekter, der bygger videre på erfaringerne fra En Smagssag. Ultimo september 2018 udkommer et idékatalog med praktiske øvelser og anvisninger til at arbejde med udviklingshæmmedes sundhed på LEVs hjemmeside, som pårørende og personale frit kan downloade til inspiration.

Smag for Livet

Smag for Livet er et forsknings- og formidlingscenter med fokus på madens smag som central drivkraft for livsglæde, sundhedsfremme, læring, dannelse og madhåndværk med det formål at skabe muligheder for et bedre og rigere liv for den danske befolkning. Smag for Livet har støttet En Smagssag med legatmidler til at gennemføre projektet.

SMAG for LIVET

BJERRE-EL
75 68 10 53

Aut. EL-installatør
Gregers Hjerrild

**EL
SALG
& SERVICE**

Bjerrevej 338, Bjerre, 8783 Hornsyld
Mail: bjerre-el@mail.tele.dk · www.bjerre-el.dk

Røde-Kro
deres der gør lykke

KROEN DER GAV BYEN NAVN

RØDE-KRO
VESTERGADE 2
6220 RØDEKRO
Tlf.: 24 66 22 49

Røde-Kro

RESTAURANT · FESTER · MAD UD AF HUSET
VÆRELSE · WEEKENDOPHOLD

WWW.ROEDE-KRO.DK

**HELE NORDJYLLANDS
SPECIALSKOLE**

LIMFJORDSSKOLEN

STU
I DØGNDRIFT

NATUR · KUNST · IDRÆT · SUNDHED · MEDIER
REJSE IND- OG UDLAND

WWW.LIMFJORDSSKOLEN.DK

Haglebu Fjellstue en en lille turistvirksomhed som siden 1989 har specialiseret sig i aktivitetsferier for handicappede gæster. Vi er ikke uddannede pædagoger, men er rigtig glade for at arbejde med funktionshæmmede.

- Skiaktiviteter
- Snescooterture
- Hygge ved bål
- Musik, dans, og karaoke
- Hundeslædekørsel

Altid rimelige priser

HAGLEBU FJELLSTUE AS

Haglebu 3359 Eggedal, Norge
Tlf. +47 3271 3350 • www.haglebu.no

oplevel.vejle.dk og /vejlekommune

– din indgang til oplevelser i Vejle og omegn

 vejle
KOMMUNE

Vi har opskriften på gode oplevelser

Lad os forkæle dig og dine gæster.

Kontakt os på tlf. 76202100

FUGLSANGCENTRET
Hotel, kursus- og conferencecenter

Danmarks største stål- og teknikgrossist

El VVS Industri Stål

Nordager 1 • 6000 Kolding • Tlf. 36 95 55 55 • www.lemu.dk

Ågade 27
6000 Kolding
Tlf. 75 94 56 14

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Faaborg Midtfyn.

Alt inden for pladebearbejdning – fra idé til færdigt produkt.

Vi producerer alt i **Stål – Aluminium – Rustfri** – til alle formål.

Vi producerer det, som du har brug for.

Det har vi gjort i over 40 år.

Kontakt:

Tlf. 97-412833 - HOLSTEBRO - WWW.VENOKA.DK

HORNSYLD EL ApS

Møllevej 1 - 8783 Hornsyld - Tlf. 75 68 77 55

BARRIT EL

Tlf. 75 69 13 77

Se også internet:
www.hornsyldel.dk

Danhostel Faxe Vandrerhjem

Danhostel Faxe vandrerhjem, en Socialøkonomisk virksomhed der drives af mennesker med særlige behov og som tilbyder meget mere end en seng at sove i.

Lejrskoler, kurser og fester holdes i skønne omgivelser ved Nordeuropas største hul i jorden, Faxe Kalkbrud, med mulighed for ture i kalkbruddet alene, eller med guide.

Danhostel Faxe Vandrerhjem

Østervej 4, 4640 Faxe • Tlf. 56714181
faxe@danhostel.dk • www.danhostelfaxe.dk

Thorsvej 16 • 4100 Ringsted, Danmark 4100
Phone: 6990 6690 • Fax: 5767 6706 • www.sb-entreprise.dk

Tlf. 64 81 14 26 • Mobil: 21 62 62 56

Jyllandsvej 9 • 5400 Bogense • konto@elnielsen.dk

www.elnielsen.dk

Det skrev vi...
for 8 år siden

1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012

LEV NR 1, 2009

ØNSKES: Et rigtigt job HAVES: En ungdomsuddannelse - KLAP

Lovgivningsmæssigt har Danmark aldrig været mere parat til at inddrage mennesker med udviklingshæmning på arbejdsmarkedet. Senest har "Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov" og "Lov om personlig assistance til personer i job med løntilskud" fjernet de sidste rester af strukturelle barrierer for en aktiv erhvervskarriere. Dermed handler det nu om at vise vejen for, hvordan den særlige ungdomsuddannelse kan bindes sammen med målsætningen om et arbejde på det ordinære arbejdsmarked.

I FÆLLESSKAB VENDES UDVIKLINGEN

At vende en udvikling, og at vise, at ting kan gøres anderledes, kræver en fælles indsats. Vi mener, at det handler om Kreativ Langsigtet ArbejdsPlanlægning, deraf projektnavnet KLAP.

KLAP-projektet er en af Landsforeningen LEVs arbejds- og uddannelsesmæssige satsninger. I udgangspunktet løber projektet i tre år fra 2009 til 2011.

KLAP ER PRAKSISNÆRT

KLAP er en satsning, der med et praksisnært fundament viser vejen for, hvordan virkeligheden gennem nytænkning også kan se ud for mennesker med udviklingshæmning. "Projekt-KLAP" handler både om, hvordan mennesker med udviklingshæmning får adgang til en større udfordring i tilværelsen, og hvordan vi får en mere optimal anvendelse af samfundets ressourcer.

MÅLSÆTNINGERNE I "PROJEKT-KLAP" ER:

- Etablering af 80 praktikpladser på det private arbejdsmarked for mennesker med udviklingshæmning i hver region pr. år.
- Etablering af 40-50 jobs på det private arbejdsmarked for mennesker med udviklingshæmning i hver region pr. år.

NÆSTEN LANDSDÆKKENDE INDSATS

KLAP burde have været landsdækkende, men dertil rakte den første projektbevilling desværre ikke. Landsforeningen LEV arbejder på at udvide satsningen til hele landet, men i første omgang har vi valgt at fokusere KLAP i følgende områder, Nordjylland, Midtjylland, Sydjylland og Fyn.
[...]

PROJEKT KLAP – EN KOMMENTAR

Et projekt som KLAP kan let få det til at se ud som om, at der har åbnet sig en række nye muligheder. Det er ikke tilfældet. Projektet viser derimod i praksis, hvordan en skoleverden, en ungdomsverden og en voksenverden kan bindes sammen til en fornuftig helhed. Det burde ikke være nyskabende, da mulighederne har eksisteret i en del år. Men som så mange gange før, kræver det, at nogle viser vejen for hvordan tingene kan gøres.

KLAP-projektet vil gerne være med til at sætte nye standarder for, hvordan unge mennesker med udviklingshæmning også kan uddanne sig og blive erhvervsaktive.

Dan R. Schimmell, projektleder

Læs hele artiklen på <https://www.lev.dk/lev-bladet/2009/lev-1-februar-2009>

OLE'S OLIE

Damhusvej 16 • 5750 Ringe
Tlf: 62 62 50 48 • olesolie@jensen.mail.dk
www.oles-olie.dk

**KØPKE
TRANSPORT**

Vejlevej 150 • 6000 Kolding
Tlf. 7553 2590
kolding@koepke-transport.dk

BØRNEKONTOR ÅRHUS
www.bornenes-kontor.dk
aarhus@bornenes-kontor.dk

BENNY JOHANSEN & SØNNER
B
VVS & VENTILATION

Benny Johansen & Sønner A/S
Kirkevej 8 • 2765 Smørum
Tlf: 44 97 00 71
www.bjogs.dk

Fred's World
GREEN COTTON

DESIGNED AND DEVELOPED IN DENMARK

Materialer fra Fred's World
by Green Cotton klædning
• økologiske Baumwolle
• GOTS certificeret
• skønne, holdbare farver
• gode priser

Fred's World by Green
Cotton klædning til frie væk
• Skadelig kemi
• Schwermetaller
• Fluor
• Phthalater

bygreencotton.com

Fall 2017

Marine-El
Skibsinstallationer
Læssevej 14, Hirtshals
98 94 35 91
Fax 98 94 55 11
info@marine-el.dk
www.marine-el.dk

MURER|FIRMA
Leif Klitte ApS

Løvefoddalen 2 • 8930 Randers
leifklitte@gmail.com
www.murerfirma-leifklitte.dk

REMA 1000
Meget mere discount!

Danmarks største udvalg
af dagligvarer til discountpriser

KREDSGENERALFORSAMLINGER I LANDSFORENINGEN LEV 2018

KREDS	TID	STED
Assens/Middelfart/Nordfyn	27. februar kl. 19:00	STU Ejby, Jernbanevej 21, 5592 Ejby
Billund	8. februar kl. 17:30	Cafe Himmelblå, Sydtoften 8, 7200 Grindsted
Bornholm	19. februar kl. 18:00	Green Solution House, Strandevejen 79, Rønne
Djursland	24. januar kl. 19:00	Djurslands Folkehøjskole, Drammelstrupvej 15, Tirstrup, 8400 Ebeltøft
Dragør/Tårnby	19. februar kl. 18:30	Foreningscentret på Amagerlandevej 71, 2770 Kastrup
Egedal	7. februar kl. 17:30	Handicaporganisationernes Hus, Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Esbjerg/Fanø	21. februar kl. 18:00	Vindrosen, Exnersgade 4, 6700 Esbjerg
Favrskov/Skanderborg	21. februar kl. 19:00	Ellemosevej 28 A, 8370 Hadsten
Faxe/Vordingborg/Stevns	26. februar kl. 17:00	Hollænderhaven, Fuglebakken 3, 4760 Vordingborg
Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal	21. februar kl. 19:00	Frivilligcenter Rudersdal, Kulturcenter Mariehøj, Øverødvej 246 B, 2840 Holte
Frederiksberg	20. februar	
Furesø	25. februar kl. 10:30	Jonstrup Gl. Købmandsgård, Jonstrupvej 282, 3500 Værløse
Fåborg-Midtfyn/Ærø	27. februar	
Gentofte	21. februar kl. 20:00	Øregårdssalen, Gentofte Hovedbibliotek, Ahlmanns Alle 6, 2900 Hellerup
Greve	22. februar kl. 18:00	Jette Holst, Lerås 37, 2670 Greve
Haderslev	19. februar	
Hedensted/Horsens	29. januar kl. 19:00	Sund By, Åboulevarden 52, 8700 Horsens
Helsingør	24. februar kl. 11:00	Nyrophus, Kongevejen 270, 3060 Espergærde
Herlev	22. februar kl. 19:00	Herlev Medborgerhus, Herlevgårdsvej 18-20, 2730 Herlev
Hillerød/Allerød	22. februar kl. 19:00	Trollesbro, Slangerupgade 60, Hillerød
Holbæk	27. februar kl. 18:00	VUC Holbæk i kantinen, Slotshaven 5, 4300 Holbæk
Høje Taastrup	13. februar kl. 18:00	Handicaporganisationernes Hus, Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Kalundborg	20. februar kl. 18:30	Aktivitetscenter Solsikken, Skibbrogade 52, 4400 Kalundborg
Kerteminde	15. februar kl. 19:00	Frivilligcenteret, Regnar Langesvej 1, Kerteminde
Kolding	20. februar kl. 19:00	Kulturhuset, Levisonsvej 22, 6000 Kolding
København	27. februar kl. 19:30	Uddannelsescenter UiU, Horsebakken 19, 2400 København NV
Lolland/Falster	26. februar kl. 19:00	Frivilligcenteret, Juniorsgade 35, 4990 Sakskøbing
Morsø	26. februar kl. 19:00	Frivillighedscenter Mors, Støberivej 7, 7900 Nykøbing
Nyborg	31. januar kl. 18:30	Aktivitetshuset, Sprotøften 1, 5800 Nyborg
Odder/Samsø	26. februar kl. 19:00	Ålykkecenteret Odder, 8300 Odder
Odense	26. februar kl. 19:00	Seniorhuset, Toldbodgade, 5000 Odense C
Randers	20. februar kl. 19:00	Gaia i Randers, Lene Bredahlsgade 10, Randers C
Ringsted	24. januar kl. 19:00	Café Ingeborg, Eksercerpladsen 1, 4100 Ringsted
Roskilde/Lejre	1. februar kl. 19:30	Frivilligcentret Jernbanegade 21 A, 4000 Roskilde
Rødovre	27. februar kl. 18:00	Rødovre Gård, Kirkesvinget 1, 2610 Rødovre
Silkeborg	20. februar kl. 19:00	Silkeborg Medborgerhus, lokale 2, 8600 Silkeborg
Skive	21. februar kl. 19:00	Center Møllegården, Møllegade 5, 7800 Skive
Slagelse/Sorø	20. februar kl. 19:00	Dansk Forsorgshistorisk Museum, Rosenkildevej 59, 4200 Slagelse
Solrød	16. februar kl. 17:00	Poppelhegnet 10, 2680 Solrød Str.
Svendborg/Langeland	20. februar kl. 19:00	På Cafe TRYK, Jernbanegade 10, 5700 Svendborg
Sønderborg	27. februar kl. 19:00	Frivillighedshuset, møderum 4, Perlegade 50, 6400 Sønderborg
Tønder	26. februar kl. 19:00	Tønder Ungdomsskole, Ribelandevej 62, Abild, 6270 Tønder
Varde	22. februar kl. 19:00	Samstyrken (det gamle Skovlunden), Lundvej 135 B, 6800 Varde
Vejle	22. februar kl. 19:00	Foreningernes Hus, Vissingsgade 31, 7100 Vejle (Parkering: Parkeringshuset Trondur, Volmersgade 9, 7100 Vejle)
Vendsyssel	27. februar kl. 19:00	Vrå Idrætshal, Stadionvej 17, 9670 Vrå
Vestjylland	20. februar kl. 18:00	Holstebro Aktivitetscenter, lokale K, Danmarksgade 13 A, 7500 Holstebro
Viborg	22. februar kl. 19:00	Borgerhuset Stationen, Ll. Sct. Hans Gade 7, 8800 Viborg
Aabenraa	21. februar kl. 19:00	Bostedet Møllemærsk, Møllemærsk 24, 6200 Aabenraa
Aalborg/Himmerland	13. februar kl. 19:00	Kulturhus Trekanten, Sebbersundvej 2 A, 9220 Aalborg Øst
Aarhus	20. februar kl. 19:00	Marselisborg Centret, P. P. Ørumsgade 11, bygning 8, 1. sal, 8000 Aarhus C (oven over svømmehallen)

1000 - 2990

RENGØRING

UFORPLIGTENDE TILBUD GIVES.

TELEFON/FAX 33 21 21 80
WWW.IMS33212180.DK

Højsletten

Botilbud for voksne
udviklingshæmmede

Højsletten 41
2730 Herlev
Tlf. 44 52 60 50

Tilbud til mennesker med udviklings-
forstyrrelser og udviklingshæmning:
Skolehjem, ungdomsuddannelse,
voksencentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

Ihan Køreskole

v/Zeki Ihan

Robinievej 4
2620 Albertslund
Tlf. 25 21 77 54

Telehøjen 6 • 5220 Odense SØ
Tlf. 70 27 85 11 • www.logistikcentralen.dk

5000 - 5985

Nordfynsfejeren

- Rensning af skorstene og ildsteder
- Renovering af gamle skorstene og brændeovne
- Opstilling af nye skorstene
- Gratis råd og vejledning

4000 - 4990

stålkonstruktioner - bygningssmedearbejde - elevatorskakte

Smedefirmaet Cuma ApS

Avedøreholmen 80
2650 Hvidovre

Tlf.: 44946555 - mail: cuma@cuma.dk
CVR 26998565 - www.cuma.dk

altaner - trapper - værn - ramper - certifikatsvejsning m.v.

MKS Regnskab

Agervænget 9 • 4621 Gadstrup
Tlf. 24 49 31 75

Klintebjerg Efterskole

Klintebjergvej 195
5450 Otterup
Telefon: 64 82 18 87
Fax: 64 82 18 07
Mail: kontor@klintebjerg-efterskole.dk

På Klintebjerg Efterskole tilbyder vi et
undervisningstilbud til unge med særlige behov.

Stjerne Isolering

Hulmursisolering
Teknisk isolering

Idrætsvej 68

36 78 92 94

Damvej 19 • 4621 Gadstrup • Tlf. 46 19 07 32 • www.rc-cool.dk

AUTOHUSET FAABORG ApS

v/ Søren Bild
Smedemestervej 16 • 5600 Faaborg
www.autohuset.dk
62 61 93 15
Fax 62 61 93 25
Bil 20 26 15 39

6000 - 6990

KLINIK FOR FODTERAPI

Statsaut. Fodterapeut
MARIANNE ØRGAARD
Drosselvej 42 • 4653 Karise
Tlf. 40 13 89 87

Brørup Boligforening

Kirsebærvej 6 • 6650 Brørup • Tlf. 7538 1788
mail@brobol.dk • www.brørup-boligforening.dk

Vognmand
Jørgen Thim
Tlf.: 21 27 21 14

Hellesvej 26 · 6740 Bramming

**IMERS
INDUSTRI
MONTAGE**

Mogelvej 140
Sundby
7752 Snedsted

Tlf. 97 93 05 73
imers@imers.dk
imers.dk

Robotsvejsning
Laser, og rørskæring
Godkendt iht. CE1090 og 3834

UNIKA
P. A. JENSEN A/S
RØDØSVEJ 28 · 8260 VIBY J

Lyngbakkevej 6
8643 Ans By
Tlf. 86 65 87 44
www.unika.dk

Brøns Ingeniørfirma ApS

www.broens-ing.dk

Damvej 12 I Brøns I 6780 Skærbæk
Tlf. 74 75 34 24 I Fax 74 75 31 20

**GRAESEN
BLIK & VVS**

Tlf. 5190 1302 · gravesen-blik.dk
Skærsbjergvej 5 · 7790 Thyholm

8000 8990

REVISIONSFIRMAET

Bente Madsen

Øster Allé 15 · 8260 Viby J
Tlf. 86 14 67 30

polyprint
Flexibel emballage

Reprovej 5 · 8722 Hedensted
Tlf. 75 89 23 66 · www.polyprint.dk

Gilpa.dk

Specialister inden for hunde- og kattefoder

Tlf.: 75 26 44 00 - Mail: info@gilpa.dk - 6800 Varde

**DYRELÆGEN
I TRIGE**

**DYREKLINIK
for familie-dyr**

Kirugisk & medicinsk behandling

Dyrlæge Hanne Hallson
Konsultation efter aftale

Smedebroen 9 · 8380 Trige

Tlf. 27 20 58 21

E-mail: hannehallson@mail.dk
www.dyrlaegenitrige.dk

**Alt murerarbejde
udføres,
reparationer,
samt nybygning.**

**byg
garanti**
IN TILLYD AF BYGGERETEN

Aut. Kloakmester
MURERMESTER

Steen Jørgensen ApS

Ribevej 1 · 8723 Løsnings ·
75 65 15 22 · Billet, 20 19 25 22

PANBO

Panbo A/S

Gl. Kolding Landevej 62 · 7100 Vejle
Tlf. 75 86 30 80 - Fax 75 86 32 32
www.panbo.dk

Voldsgårdvej 36 · 7400 Herning · Tlf. 57 52 60 60

**MENY
RØNDE**

Hornsgårdsvej 47 · 8410 Rønne
8087 1344

VI HOLDER AF MAD

LÆS MERE OM RUTIKKEN OG HVAD VI
TILBYDER ONLINE PÅ VORES HJEMMESIDE:
WWW.MENY-RONDE.DK

Fleksible byggeløsninger

EMR

Med over 100 engagerede med-
arbejdere løser vi alt i byggeop-
gaver over hele landet i total-,
hoved- eller fagentreprise...

EMR Murer & Entreprenør A/S
tlf. 76 87 08 88 · fax 76 87 08 77

emr@emr-as.dk · www.emr-as.dk
Falkvej 28 · 8766 Nørre-Snede

Pinholt

El-installationer ApS

Thyborønvej 8, Klinkby
7620 Lemvig
Tlf. 9783 6500
www.pinholt-elinstallationer.dk

Skovby transport

Præstbrovej 71c
8464 Galten
Tlf. 60 40 00 20

Sortevej 28 · 8543 Hornslet · Tlf.: 8699 4333
info@hornsletundervogn.dk
www.hornsletundervogn.dk

WIBOTEC®

COMPLETE RANGE FOR AUTO GLASS SERVICE

Fabrikvej 19 · 8800 Viborg
Tlf. 87 25 11 20
wibotec.mobilesite.dk

XL BYG THORSØ
TØMMERHANDEL & BYGGECENTER A/S

Tlf.: 87 67 82 22
Møllevej 13B, 8881 Thorsø

WWW.VORUPGRUPPEN.DK

OPLAN ØSTJYDSK ARKITEKT- OG
PLANLÆGNINGSFIRMA ApS
Tlf. 86 44 22 66

★ Arkitektarbejde ★ Totalrådgivning

Randersvej 50, Mejlbj, 8981 Spentrup
www.oaplan.dk

Teglvangenget 54 Als
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 18 58
www.hvem-kan.dk

Den selvejende institution
HVEM • KAN
Voksen-socialt opholdssted

Randers Realskole
- et sikkert afsæt for fremtiden

Randers Realskole er Danmarks største privatskole. Vi har fokus på den enkelte elevs udvikling - samtidig med, at vi sætter udviklingen af en social ansvarsfølelse i centrum.

www.randersrealskole.dk

9000 - 9990

Cykler - El Cykler - Scooter

Munk's eftf.
Løkkegade 25 • 9000 Aalborg
98 12 19 46

Husk Munks eftf. skifter slange for 100,

Helsted Special Rengøring ApS

Helsted Special Rengøring ApS · Teglvangenget 54 · 9560 Hadsund
St. : 98 58 18 58
F. : 98 44 37 33

Indvaskerierne · Indvaskerierne · Kædetømrer · Gulvrensning
Gulvrensning · Gulvrensning · Gulvrensning · Gulvrensning

GUG VVS TEKNIK
Autoriseret VVS installatør

 Vissevej 133, 9210 Aalborg SØ
Tlf. 98142200 - 98314877
Mail: post@gugvvs.dk
www.gugvvs.dk

REKA

Fremtidens fyringsanlæg for den »mindre« varmemeforbruger

Maskinfabrikken REKA A/S
Vestvej 7 · 9600 Aars
Tlf. 98 62 40 11
Fax 98 62 40 71
www.reka.com

LM AUTOMOBILER

Skyttegade 4 • Vorup
8940 Randers SV
Tlf. 86 42 90 15
www.lmauto.dk

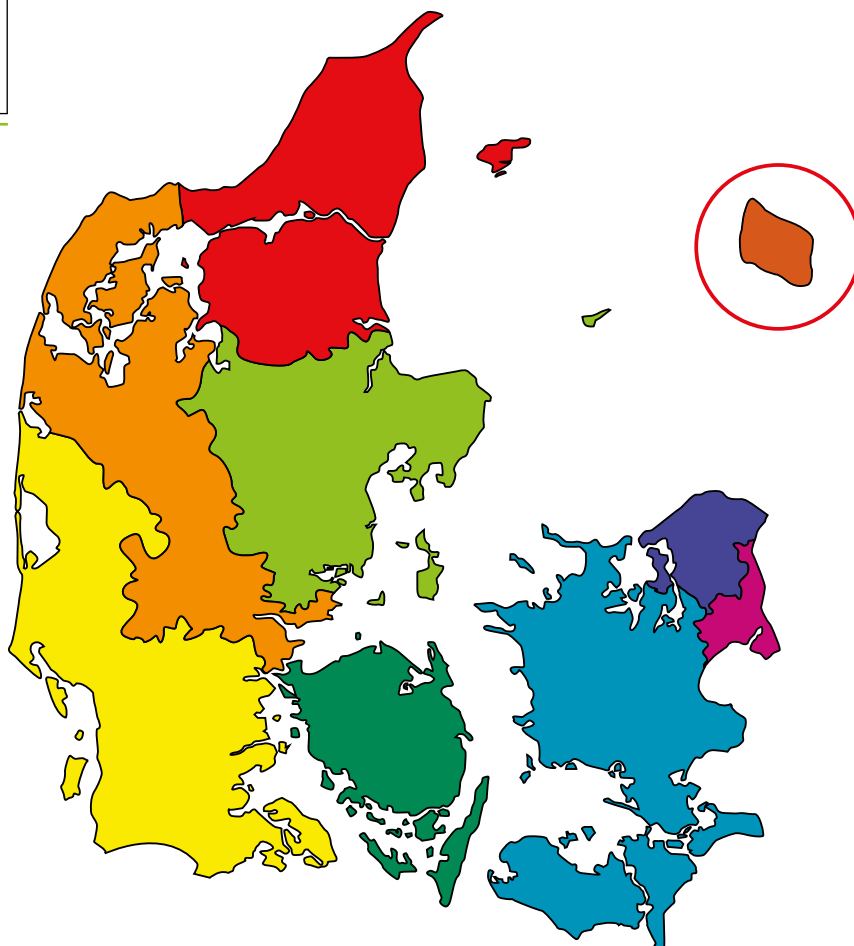
Opholdsstedet Ølandshus

Ølandshus har eksisteret og drevet opholdssted i Nordjylland siden 1988. Ølandshus I/S har plads til 12 børn fordelt på 2 huse og har 25 fuld og deltidssatte.

Opholdsstedet Ølandshus I/S
Østerbyvej 7, Øland • 9460 Brovst
Telefon: 64 63 11 22 • www.olandshus.dk

Malerfirmaet **TOPCOAT**

Tlf. 9845 0511
www.topcoat.dk

"Mennesker med handicap griner 6,3 gange om dagen"

AF LARS EGE ■

Sådan lød overskriften på en artikel i 'Socialpædagogen' den 9. november. Det tal var et svar på følgende spørgsmål, som fagbladet havde stillet og søgt svar på: Har mennesker med handicap noget at grine af? Bladet skriver: "Antallet af grin og glade stunder, som mennesker oplever, kan fortælle os noget om, hvordan de har det, og om det miljø, de færdes i. Så hvor mange gange om dagen griner for eksempel voksne mennesker med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser egentlig?"

"Det har vi spurgt 435 socialpædagoger, der alle arbejder inden for handicapområdet, om. Svaret er, at der bliver grinet en masse på bostederne. Nemlig 6,3 gange om dagen i gennemsnit – hvis ikke mere. (...) Socialpædagoger blev i undersøgelsen bedt om at tænke på de mennesker, de arbejder med, og vurdere, hvor mange grin og glade stunder, de typisk har pr. dag. Den største gruppe (43 procent) svarer 5-10 gange om dagen. 15 procent svarer, at det sker mindst 11 gange om dagen. 26 procent svarer, at det sker 1-4 gange dagligt".

Psykolog og lektor Jesper Dammeyer

udtaler i artiklen, at det fra andre studier vides, at sværhedsgraden af funktionsnedsættelsen ikke kan forklare, om personen har det godt og trives eller ej. Men at det kan psykologiske faktorer godt, blandt andet om personen tænker positivt og har positive følelser.

AFSÆT TIL DYBERE FAGLIGE VURDERINGER

I undersøgelsen blev socialpædagogerne også spurgt, om de mennesker, de arbejder med, har et tilstrækkeligt socialt netværk, samt om de har en oplevelse af, at de mennesker med handicap, de arbejder med, har en god livskvalitet.

Artiklen gør opmærksom på, at livskvalitet, som de forskellige typer spørgsmål alle omhandler, "ikke er så lette at måle og veje. Og vi er opmærksomme på, at der ikke er tale om en videnskabelig undersøgelse, men et indblik i virkeligheden for mennesker med handicap, der kan give afsæt til nogle dybere faglige holdninger og vurderinger. Skulle vi have haft et mere fyldestgørende billede, skulle vi have spurgt flere mennesker og ikke mindst mennesker med handicap selv".

Så det at nå frem til et måleresultat med 1 decimal, der signalerer ganske præcise målinger, skal naturligvis, som artiklen påpeger, tages med et gran salt, og kalder (om muligt) på forfining af målemetoder. Er 6,3 grin om dagen meget eller lidt? Hvor mange ud af en gruppe beboere samlet om frokostbordet skal

grine, for at det tæller som et grin?

Hvordan bedømmes, om et grin er et glad, nervøst eller for den sags skyld et skadefro et af slagsen, som jo ikke er en indikator for livskvalitet?

UNIKKE PERSONER

Desuden er den undersøgte gruppe af mennesker med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser ikke homogen. Der kan ikke findes et meningsfuldt tal for, hvor ofte en typisk borger med handicap sådan rigtig morer sig. Ligesom man heller ikke kan beregne sig frem til, hvor mange gange dagligt en gennemsnitlig svensker griner – endsize hvorfor.

Bevæggrunden bag undersøgelsen er helt rigtig. Forhold på det sociale område, der har betydning for de berørte borgers livskvalitet, bør nemlig i større omfang end hidtil analyseres og belyses. Hvis en tilsvarende fremtidig undersøgelse for at nå frem til brugbare resultater er bedst tjent med at anvende kvalitative metoder som fokusgrupper og individuelle interviews, så må man gøre dét. Eller er den rigtige fremgangsmåde muligvis en såkaldt evidensbaseret målemetode (der jo har været øjeste-ten i konkurrencestat-paradigmets glansperiode de seneste par årtier), ja så anvender man da bare sådan en.

Eller kombinerer elementer af de to tilgange på en gennemtænkt og frugtbar måde, hvilket jo sjældent er en dårlig idé.

Ungdomsuddannelse under STU

Ungdomsuddannelsescenter Maglemøsen er et uddannelsesstilbud til unge mennesker mellem 16 og 25 år. Uddannelsesstilbuddet gives til unge udviklingshæmmede, der efter endt grundskoleundervisning, fortsat har behov for specialundervisning, værkstedsaktivitet eller tilsvarende som forberedelse til voksenlivet og som ikke kan indgå i de ordinære uddannelsesstilbud. Der kan tilrettelægges særlige forløb under Lov om specialundervisning for voksne.

- Individuelt tilrettelagt uddannelsesstilbud
- Undervisningsaktiviteter, eksterne praktikforløb, liniefag
- Sociale og pædagogiske aktiviteter
- Optagelse kan foregå løbende

Magleparken 1 • 2750 Ballerup • Tlf. 44 77 61 01 • maglemosen@balk.dk • www.maglemosen.dk

Beskæftigelse Chaplin

Et rigtigt arbejde...

Chaplin er en socialøkonomisk virksomhed i Helsingør som siden 2003 har ydet botræning, beskæftigelse og uddannelse til mennesker på særlige vilkår.

Her er medarbejderne i front i den daglige drift, med hver deres arbejds- og ansvarsområder. Det pædagogiske personale støtter og vejleder den enkelte og de forskellige teams.

...med mange muligheder

Vil du lære at lave bolcher?

Eller løse håndværks- og pedelopgaver?

Vil du designe smykker?

Ekspedere kunder i en stor stogbutik?

Vil du tilberede og anrette mad på byens bedst besøgte café i hjertet af Helsingør?

Eller vil du servere for de mange glade gæster?

Vil du lære at arbejde med 3D print?

Chaplin har det hele ...

WWW.CHAPLIN.AS

- et familielignende, trygt bofællesskab målrettet borgere med udviklingshæmning og autisme.

Bofællesskabet Reinsholmgård er et nyt botilbud beliggende på en firlænget gård midt på Halsnæs i Nordsjælland.

Bofællesskabet Reinsholmgård er et heldagstilbud til 3 voksne psykisk udviklingshæmmede beboere med autisme, i rummelige familielignende og landlige omgivelser. Det er beboere, der - grundet betydelig nedsat psykisk funktionsevne - har behov for en særlig boform. De kræver koncentreret og konstant verbal, psykisk og/eller fysisk støtte og hjælp i dagligdagen, jf. servicelovens §108.

Der vil derfor være 1 til 1 normering med gennemgående personaler i de vågne timer alle årets dage. Beboeren skal kunne indgå i et dagtilbud på stedet og skal kunne bruge/profitere af bofællesskabets tilbud. I dagligdagen skabes strukturerede og trygge rammer med opgaver, som er tilpasset den enkelte beboer og det den enkelte kan magte.

På gården er der plads til ro og fordybelse. Beboerne mødes med omsorg og opmærksomhed fra de samme genkendelige personaler. Her dyrker vi jorden, passer vores husdyr og forarbejder råvarerne. Vi prioriterer at opbygge et fællesskab omkring måltiderne og vil sammen skabe traditioner med fest, musik og sang. Her er rig mulighed for at udfolde de kreative sider inden for kunst og musik.

LEDIGE PLADSER - SE MERE PÅ VORES HJEMMESIDE

www.reinsholmgaard.dk

Kontakt leder Lars Albertsen for nærmere oplysninger på mobil **2685 3462**

NYT TILBUD:

Samtalegruppe for voksne søskende i Østjylland

Landsforeningen LEV tilbyder samtalegrupper for voksne søskende. Med base i det østjællandske har LEV i et par år haft en samtalegruppe for voksne søskende i alderen 18-40 år. Der startes nu en gruppe i Østjylland, som vil blive drevet efter samme principper som den sjællandske. Møderne forventes afholdt centralt i Aarhus.

Møderne vil blive faciliteret af en psykolog, men der vil ikke være tale om psykologsamtaler eller behandling.

Samtalegruppen giver voksne søskende mulighed for at dele tanker, erfaringer, bekymringer og handlemuligheder i forhold til at have en bror eller søster med udviklingshæmning - alt i et uformelt og fortroligt forum med professionel facilitering. På møderne kan eksempelvis drøftes betydningen af have en bror/søster med udviklingshæmning, opvækst, og hvordan man ser sig selv som søskende, når ens forældre ikke længere kan tage sig af bror/søster med handicap.

Tilbuddet er gratis. Eneste krav til deltagerne er at være søskende til en person med udviklingshæmning.

Begge grupper optager løbende nye deltagere.

Spørgsmål og tilmelding kan rettes til Sonja Pelle Nielsen i LEVs sekretariat på 3635 9696 eller spn@lev.dk.

LEV Lolland-Falster inviterer til underholdning med indhold

LEV Lolland-Falster inviterer den 26. februar til underholdning og generalforsamling. LEVs landsformand Anni Sørensen vil være gæstetaler, og der vil være musik samt blive serveret et enkelt traktement.

Arrangementet finder sted i :

Frivilligcenteret, Juniorsgade 35,
4990 Sakskøbing, og den lokale kredsformand, Kari Nordeide, håber at se både medlemmer og andre interesserede.

Stegt flæsk og "fra dårekiste til fuldgyldig medborger"

LEV Holbæk inviterer alle medlemmer på stegt flæsk og persillesovs tirsdag den 27. februar 2018 klokken 18:00 i kantinen på VUC Holbæk, Slotsvolden 5, Holbæk.

Kl. 19:00 er der generalforsamling, hvorefter der klokken cirka 19:45 er oplæg ved Henning Jahn fra Dansk Forsorgshistorisk Museum på Andersvænge. Han vil tale om "fra dårekiste til fuldgyldig medborger".

Ønsker man at deltage i spisningen er tilmelding nødvendig. Tilmelding inden den 21. februar til Mogens på mail: mogenshansen49@gmail.com.

AF ARNE DITLEVSEN ■ FOTO: ASLAK SVANE OG CASPER SCHØDT, BEGGE FRA LAVUK ENTERTAINMENT

STYR PÅ VALGET

Seks unge med udviklingshæmning var valgtilforordnede på et valgsted i København ved det netop overståede kommunal- og regionsvalg. Det er et særsyn, men egentlig ikke noget særligt...

Tirsdag den 21. november blev en helt særlig dag for Mathilde, David, Christian, Natacha, Vibeke og Nina. De var nemlig valgtilforordnede på Nørre Fælled Skole på Østerbro i København i forbindelse med kommunal- og regionsvalgene.

TV2 og andre medier fortalte den fine historie om demokratisk inklusion. Men i virkeligheden var der ikke noget særligt i det! De seks unge valgtilforordnede, som alle kommer fra fritids- og ungdomsklubben Lavuk, lavede stort set det samme som en hel masse andre valgtilforordnede:

- Jeg skal sørge for, at stemmesedlerne kommer i de rigtige kasser fortalte Vibeke Lindell Bohman, en af de seks, således.

De øvrige opgaver var at holde forhængen ved stemmeboksen og sørge for, at stemmeboksene var fine og neutrale uden dumme tegninger eller valgpropaganda på væggene.

ALLE KAN BIDRAGE

Alligevel er det ret unikt, at mennesker med udviklingshæmning er valgtilforordnede. Der var godt nok en i Brøndby for fire år siden, men ellers har man

faktisk ikke set det. Og det er denne demokratiske urimelighed, som man vil gøre op med i København.

Ideen med at tilknytte mennesker med udviklingshæmning som valgtilforordnede kom fra socialborgmester Jesper Christensen (S).

- Alle kan bidrage til demokratiet, så det er vigtigt, at alle også er en del af valghandlingen, sagde Jesper Christensen om baggrunden for initiativet i København, da han selv kiggede forbi Nørre Fælled Skole. Han håber, at også andre marginaliserede grupper som eksempelvis sindslidende på sigt kan blive en aktiv del af valghandlingen.

Ud over de seks valgtilforordnede stillede Lavuk også med to pædagoger på valgdagen, så de kunne træde til, hvis der opstod problemer. Derudover er lederen af valgstyrelsen på skolen, Katrine Hofman Bang, faktisk også ansat på Lavuk som leder af det socialpædagogiske dagtilbud Pibergården. Hun sagde:

Katrine Hofman Bang

- Demokratiet er for folket, for alle. At de seks er her, er også en måde at hylde det på. Og selvfølgelig kan de magte opgaven. Det har været en god oplevelse for alle. Vi er ikke gået på kompromis med valghandlingen!

Det sidste hang selvfølgelig også sammen med, at man vidste, at de seks valgtilforordnede kunne klare opgaven. Der var også blevet taget det ekstra hensyn, at de delte en vagt to og to. Det vil sige, at hvor andre af de valgtilforordnede var

på skolen hele dagen, så var de seks der kun en halv dag. Katrine Hofman Bang holdt desuden et ekstra formøde på valgdagen med dem for at sikre, at de var helt trygge ved opgaven.

Kommunal- og regionsvalgene blev altså ikke bare der, hvor mennesker med et såkaldt §6-værgemål kunne stemme for første gang. Det blev måske også der, hvor mennesker med udviklingshæmning for alvor fik en aktiv rolle i demokratiets tjeneste.

ISAAC KONFERENCE
12. -13. MARTS 2018:

Alternativ og supplerende kommunikation

ISAAC er en forening, som arbejder for at fremme kendskabet til alternativ og supplerende kommunikation. Det er en privat interesse- og medlemsorganisation baseret på frivillig arbejdskraft. ISAAC opmuntrer til, at der bliver taget initiativer til at udvikle området, så alle mennesker får mulighed for at kommunikere på en værdig og selvstændig måde.

ISAAC står for International Society of Augmentative and Alternative Communication. Den internationale forening grundlagdes i 1983 af en gruppe lærere, terapeuter, logopæder, brugere, teknikere, forskere og andre fagfolk fra mange lande. Den danske afdeling blev oprettet i 1989.

ISAAC Danmark afholder hvert år i marts en faglig konference.

ISAAC-konferencen i marts 2018 har som altid et meget alsidigt og voluminøst program af foredrag, miniseminarer (hvor produkter præsenteres) samt særlige faglige temaer, man kan vælge sig ind på.

Der er så mange emner, at alsidigheden ikke kan ydes retfærdighed på denne lille plads. Du må selv skaffe dig programmet via linket til ISAAC - eller sende dem en mail.

<http://www.isaac.dk/>
isaac@isaac.dk

Lettere at være søster og bror

At have en bror eller søster med funktionsnedsættelse giver en særlig søskenderelation, som både fylder i hverdagen og påvirker identitetsudviklingen. Socialstyrelsen har lagt et nyt tema på Vidensportalen om den komplekse relation og om mulige indsatser.

Socialstyrelsens nye tema sætter fokus på børn og unge, der har en bror eller søster med funktionsnedsættelse eller kronisk lidelse.

Selvom målgruppen er bred og både rummer børn og unge i mange aldre og søskende med forskellige typer af vanskeligheder, har de nogle fælles vilkår. Søskenderelationen i sig selv har betydning for både udvikling af sociale evner, selvfølelse og identitet hos barnet uden funktionsnedsættelse.

Temaet præsenterer to udvalgte indsatser, nemlig det svenske søskendeprogram "Att ge syskon utrymme" (dvs. at give søskende plads) og det australske søskendeprogram SibworkS. Temaet sætter desuden fokus på effekt af støttegrupper, søskende i småbørnsalderen og søskendeforholdet fra børnenes perspektiv.

SØSKENDEPERSPEKTIVET

Søskendeperspektivet handler om, hvordan børn selv oplever at have en bror eller søster med en funktionsnedsættelse og særligt det, der kan være svært i hverdagen. Forskningen peger på forskellige faktorer, som blandt andet forældre og fagfolk eller andre kan være opmærksomme på for at støtte barnets trivsel.

ATT GE SYSKON UTRYMME

Programmet Att ge syskon utrymme (At give søskende plads) er af svensk oprindelse og har til formål at øge målgruppens evne til at reagere på og agere i deres sociale miljø. Målgruppen for søskendeprogrammet er børn i alderen 8-12 år. Programmet er afprøvet i Sverige på søskende til børn med ADHD, Aspergers syndrom, autisme, fysiske funktionsnedsættelser og multi-handicap. Københavns Kommune kører forløb for søskendegrupper, der indeholder mange af de samme elementer som det svenske søskendeprogram.

SIBWORKS

SibworkS er et gruppebaseret støtteprogram for børn i alderen 8-12 år. Det australske program kan bruges til at støtte og fremme den følelsesmæssige og adfærdsmæssige funktion hos søskende. Programmet løber over seks uger. I Danmark tilbyder Aalborg Universitetshospital, som en del af et forskningsprojekt, gruppeforløb, som er baseret på SibworkS.

Læs mere på vidensportal.dk/handicap/soskende-til-born-og-unge-med-funktionsnedsaettelse.

BRUGERBANDS TILMELDING

Vigtige datoer ifm. Solund Musik-Festival 2018:

3. nov. 2017:

Billetsalget starter. Yderligere info: www.solundfestivalen.dk/billet/

15. jan. 2018:

Sidste frist for tilmelding af BRUGERBANDS til både Store Scene og Nilles Telt.

11. marts 2018:

Brugerbands, der har vundet lodtrækningen til at spille i 2018, kan finde deres navn i programmet på www.solundfestivalen.dk

Mere info & tilmelding: solundfestivalen.dk/brugerbands1

Kontaktperson: Niels Sørensen, brugerbandniels@gmail.com

SOLUND
MUSIK-FESTIVAL
12.-14. juni 2018

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-15.00
Fredag: 9.00-13.00
Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Anni Sørensen
Tlf. 2628 3083
e-mail: as@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 8/66. årgang 2017
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Anni Sørensen

REDAKTION:

Anni Sørensen, Arne Ditlevsen,
Jeppe Sørensen, Hans Andersen,
Lars Ege, Thomas Gruber,
Thomas Holberg

FORSIDEFOTO:

Hans Juhl

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigtvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

LEV 1 udkommer medio februar.
Deadline er den 15. januar.
LEV 2 udkommer medio april.
Deadline er den 5. marts.

ANNONCEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdsvvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3788
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG:

8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webbureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag: 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivningen@lev.dk

MANGLENDE LEVERING AF BLAD:

Hvis du ikke har modtaget
LEV Bladet så send en mail til
redaktion@lev.dk. Så vil vi sørge for,
at bladet bliver eftersendt til dig.

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 2321 8754
e-mail: ingrid-rasmussen@outlook.com

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Henrik Stilling
Tlf. 2617 0829
e-mail: hstilling@gmail.com

Djursland

Heidi Vølcker
Tlf. 8752 9130
e-mail: heidi@djfh.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen
Tlf. 5230 8771
e-mail: levesbjergfano@gmail.com

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspee.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 2572 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3146 9287
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Anita Stockholm
Tlf. 4818 1048
e-mail: anita@mertzit.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmusen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 6171 2863
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann
Tlf. 4826 1050
e-mail: dkann@dadlnet.dk

Holbæk

Mogens Hansen
Tlf. 2149 5389
e-mail: mogenshansen49@gmail.com

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Laurits Nielsen
Tlf. 6534 1509
e-mail: lauhed1@gmail.com

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 3083 8162
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Danielle Pröschold
Tlf. 4013 7016
e-mail: danielle@proschold.dk

Køge

Claus Nielsen
Tlf. 5628 3428
e-mail: claus.e.nielsen@gmail.com

Lolland-Falster

Kari Nordeide
e-mail: kari.nordeide@gmail.com

Morsø

Villy Lauridsen
Tlf. 4033 5961
e-mail: lauridsen.1@mail.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Ib Poulsen
Tlf. 5386 1402
e-mail: ib.poulsen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthepedersen2@hotmail.com

Randers

Vitus Jordan
Tlf. 2448 4180
e-mail: vitusjordan@gmail.com

Ringsted

Karl Østergaard Hansen
Tlf. 6150 1840
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bjørn Lykke Sørensen
Tlf. 6172 0976
e-mail: bohls29@gmail.com

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: anderschristensen1976@gmail.com

Skive

Inge-Lise Pedersen
Tlf. 2466 5917 / 2033 7751
e-mail: fthoft@webspeed.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 2853 1309
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejle

Karin Runge Hansen
Tlf. 2328 2662
E-mail: karin.runge@outlook.dk

Vejle

Kirsten Marie Sørensen
Tlf. 2176 3921
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 6146 8087
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 3025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Calle Bork Thams
e-mail: callethams@gmail.com

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: ah@lev.dk

Aarhus

Konstitueret formand:
Anne Kjeld Pedersen
Tlf. 2546 2978
e-mail: anne.kjeld.pedersen@gmail.com

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: lenesommer@kongpetsak.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for

Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 7569 5559
e-mail: kirkedal.hansen@jafnet.dk
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Charlotte Munk
Tlf. 2072 0817
e-mail: skovager9@gmail.com
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Karina Rhiger
Tlf. 2870 4868
e-mail: formand@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Mette Grentoft
Tlf. 2261 2760
e-mail: mettegrentoft@gmail.com
www.williams-syndrom.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcadsl.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotosyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Louise Lund
E-mail: louise@rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lars Gjermansen
Tlf. 7572 4688
Mobilnr. 2517 0088
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.

Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

KAUFMANN

SINCE 1908

Tlf. 87 30 46 47

kundeservice@kaufmann.dk • www.kaufmann.dk

NAVNE LAPPER®.dk

Styrke til at være noget for andre

www.sl.dk

SOCIALPÆDAGOERNE

Isabella

feel free

www.isabella.net

AUTOHUSET
VESTERGAARD

viden om køretøjer

Find os på av-lastvogne.dk og facebook.com/avlastvogne

Autohuset Vestergaard A/S, Lastvogne

Vrødingvej 3 - 8700 Horsens

Tlf: 76 59 40 00

Byen i Byen Aalestrup

Botilbud for voksne udviklingshæmmede

Knabergaarden 4, 1. sal, 9620 Aalestrup
www.byenibyen.vesthimmerland.dk

Forstander Nellie Hilding: Tlf 40 26 66 90

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE
... og så til at gøre os forstået

MR MANDSKAB

Nordlandsvej 60A dør 1 • 8240 Risskov

E-mail: bundgaardgroup@hotmail.com

Tlf.: 5211 9661 • www.mrmandskab.dk

HEDEBO A/S
ingeniør & entreprenørfirma

Løsninger:

Vi leverer løsninger inden for følgende:

- Totalentreprise
- Hovedentreprise
- Fagentreprise
 - Betonarbejde
 - Murerarbejde
 - Tømrerarbejde

Hedebo A/S • Jomfruløkken 5 • 8930 Randers NØ

Tlf. 87 10 09 77 • Telefaxe 87 10 09 71

E-mail: post@hedeboas.dk • www.hedeboas.dk

EL:CON NRGi

Kompetent
service
- døgnet rundt
Tel 7266 8000

EL:CON Viborg A/S
Tel 7266 8000
viborg@elcon-as.dk

www.elcon-as.dk

SKOLETRÆT? • MANGLENDE MOTIVATION? • BRUG FOR HJÆLP?

 Her er plads til alle

Vi kan hjælpe med at finde glæden ved skole, social samvær, kammeratskab og smil i dagligdagen. Heldagsskolen Lindersvold tilbyder specielt tilrettelagte programmer, til elevernes unikke behov og ønsker. Ring eller skriv og lad os få en snak.

Heldagsskolen Lindersvold
Lindersvoldvej 5 • 4640 Faxe • Tlf: 30 54 20 04 • marianne@lindersvold.dk

Botilbud Lindersvold
www.botilbud-lindersvold.dk

Lindersvoldvej 5
4640 Faxe
Tlf. 2442 4130

Forstander
Jørn Balsen

Tornskov **LEDIG PLADS**

Nybølnervej 24 b, th. • 6310 Broager
Tlf. 27 73 11 45 • www.tornskov.dk

element
kompagniet

- vi gør gasbeton let for dig!

Faaborgvej 235
5250 Odense SV
Tlf. 40 73 39 09
www.elementkompagniet.dk

Besøg os på facebook

Fonden Krogens Bo- og Fritidsgård

Fonden Krogens Bo- og Fritidsgård er beliggende i en skøn idyllisk natur tæt ved skov og udsigt over åbne marker.....

Dejlig gård med mange dyr, lette maskiner. Beboerne har selvbestemmelse omkring dagligdagen, fritid og oplevelser.

Fonden Krogens Bo- og Fritidsgård
Tlf. 4047 8058 • www.fondenkrogensboogfritidsgaard.dk

FL Reklame
FL SportMarketing
FL Tryk

Mangler du et foreningsblad, eller har du allerede ansvaret for et, kan vi tilbyde at løfte opgaven med produktionen. Et foreningsblad er ofte det vigtigste bindeled mellem forening og medlemmer.

Vi har mange års erfaring og kan være behjælpelige med layout, tryk, distribution og eventuelt annoncesalg til hel eller delvis finansiering af bladet.

Vi kan også altid give et godt tilbud på dine øvrige trykpgaver, f.eks. programmer, billetter, plakater, flyers og visitkort.

Kontakt os for en uforpligtende snak, vi deler gerne ud af vores erfaring...

Tænk anderledes

JEG ER UNG OG HAR
UDVIKLINGSHÆMNING - KAN
DET OVERHOVEDET LADE SIG
GØRE, AT JEG FÅR
EN FORSIKRING?

JEG BOR I ET
BOFÆLLESSKAB, ER DET
SÅ MULIGT AT FÅ EN
FORSIKRING, DER IKKE KOSTER
FOR MEGET?

JEG HAR ET HANDICAP,
SÅ DERFOR ER DER INGEN
FORSIKRINGSSKABER, DER
VIL FORSIKRE MIG.

NÅR MAN ER
UDVIKLINGSHANDICAPPET,
SÅ HJÆLPER KOMMUNEN DA
MED EN FORSIKRING,
GØR DEN IKKE?

HVAD KAN DER SKE I
MIT LIV, SOM GØR, AT DET
ER NØDVENDIGT, AT JEG
FÅR EN FORSIKRING?

Forsikring

- er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.

CODAN **HANDI**
Forsikringsservice

HANDI Forsikringsservice

Tlf. 3635 9640

(mandag-torsdag kl. 9-15)

Email: handi@lev.dk